

HANS H. ØRBERG

LINGVA LATINA

PER SE ILLVSTRATA

COLLOQVIA PERSONARVM

DOMVS LATINA

ANNO MMV

COLLOQVIA PERSONARVM
© Hans H. Ørberg 1998
Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1998, 2001, 2005

Imagines delineavit *Peer Lauritzen*

ISBN 87-997016-6-9

LINGVA LATINA
PER SE ILLVSTRATA
PARS I: FAMILIA ROMANA
PARS II: ROMA AETERNA
INDICES
GRAMMATICA LATINA
EXERCITIA LATINA I & II
COLLOQVIA PERSONARVM
SERMONES ROMANI
Plautus: AMPHITRYO COMOEDIA
CATILINA. Sallustius & Cicero
Caesar: DE BELLO GALLICO
Petronius: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*
DK-8500 Grenaa, Dania
www.lingua-latina.dk

AD DISCIPVLVM

Colloquia quae hoc libro continentur legenda sunt post singula capitula eius libri cui titulus est FAMILIA ROMANA: Colloquium I post Capitulum I, Colloquium II post Capitulum II, item cetera.

Discipulus qui hunc ordinem sequetur in legendo nullas declinationes sibi ignotas inveniet nec ulla vocabula nova praeter pauca quae illustrantur in marginibus paginarum aut per se intelleguntur. Itaque his amicorum Romanorum colloquiis legendis discipulus studiosus res grammaticas necessarias et vocabula Latina frequentissima, quae in ipsis capitulis iam cognovit, etiam certius discet ac memoria retinebit.

Hans H. Ørberg

Suavis autem est narratio quae habet
... colloquia personarum

CICERO, *Partitiones oratoriae* 32

INDEX COLLOQVIORVM

Colloquium I	<i>Mārcus, Iūlia</i>	7
Colloquium II	<i>Dēlia, Libanus</i>	9
Colloquium III	<i>Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia</i>	10
Colloquium IV	<i>Syra, Dāvus, Iūlius</i>	12
Colloquium V	<i>Iūlius, Dāvus, Mēdus</i>	14
Colloquium VI	<i>Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus</i>	16
Colloquium VII	<i>Dōrippa, Lȳdia, Mēdus</i>	18
Colloquium VIII	<i>Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia</i>	20
Colloquium IX	<i>Faustīnus, Rūfus</i>	23
Colloquium X	<i>Iūlia, Syra</i>	25
Colloquium XI	<i>Sextus, Fabia</i>	28
Colloquium XII	<i>Mīles, Cornēlius, Mēdus</i>	30
Colloquium XIII	<i>Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra</i>	33
Colloquium XIV	<i>Aemilia, Iūlius</i>	36
Colloquium XV	<i>Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servī</i>	39
Colloquium XVI	<i>Dōrippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus</i>	41
Colloquium XVII	<i>Iūlia, Mārcus</i>	45
Colloquium XVIII	<i>Sextus, Mārcus, Titus</i>	49
Colloquium XIX	<i>Fabia, Cornēlius</i>	53
Colloquium XX	<i>Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus</i>	57
Colloquium XXI	<i>Diodōrus, Symmachus, Sextus</i>	63
Colloquium XXII	<i>Dōrippa, Sanniō, Albīnus</i>	67
Colloquium XXIII	<i>Iānitor, Tlēpolemus, Dāvus</i>	70
Colloquium XXIV	<i>Diodōrus, Symmachus, Tlēpolemus</i>	72

PERSONAE

Aemilia, uxor Iūliī

Albīnus, tabernārius

Cornēlius, dominus

Dāvus, servus Iūliī

Diodōrus, lūdī magister

Dōrippa, amīca Lȳdiae

Fabia, uxor Cornēlii

Faustīnus, pāstor

Flōra, puella

Iānitor Iūliī

Iūlia, puella, filia Iūliī et Aemiliae

Iūlius, dominus

Lēander, servus Iūliī

Lȳdia, amīca Mēdī

Mārcus, puer, filius Iūliī et Aemiliae

Mēdus, servus Iūlii

Miles Rōmānus

Quīntus, puer, filius Iūliī et Aemiliae

Rūfus, agricola

Sanniō, iānitor

Sextus, puer, filius Cornēlii et Fabiae

Symmachus, medicus

Syra, ancilla Aemiliae

Syrus, servus Iūliī

Titus, puer

Tlēpolemus, servus Diodōrī

Ursus, servus Iūliī

COLLOQVIVM PRIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia

Mārcus: “Ubi est Syria, Iūlia?”

Iūlia: “Suria est in Asiā.”

Mārcus: “Nōn Suria, sed Syria in Asiā est.”

Iūlia: “Siria...”

Mārcus: “Ō Iūlia! Syria, nōn Siria: littera secunda est *y*, nōn *i*.”

Iūlia: “Nōn *i*, sed *y*: *i-y*, *i-y*. Num *y* littera Latīna est?”

Mārcus: “*Y* nōn est littera Latīna, sed littera Graeca. *Syria* est
vocābulum Graecum.”

Iūlia: “Siria, Syria: nōn Siria, sed Syria.”

Mārcus: “Ubi est Syria?”

Iūlia: “Syria in Asiā est.”

Mārcus: “Ubi est Aegyptus?”

Iūlia: “Aegiptus...”

Mārcus: “Aegyptus!”

Iūlia: “Aegyptus quoque in Asiā est.”

Mārcus: “In Asiā? Aegyptus nōn est in Asiā!”

Iūlia: “Aegyptus in Āfricā est — sed Barabia est in Asiā.”

Mārcus: “Quid? Barabia? In Asiā nōn est Barabia!”

Iūlia: “Estne Barabia in Āfricā?”

Mārcus: “Barabia nōn est in Āfricā.”

Iūlia: “Num Barabia in Eurōpā est?”

Mārcus: “Barabia in Eurōpā, in Āfricā, in Asiā nōn est!”

Iūlia: “Sed ubi *est* Barabia?”

Mārcus: “Arabia, nōn Barabia, in Asiā est. In *Arabiā* littera
prīma est *a*, nōn *b*.”

Iūlia: “Arabia, Aegyptus, Syria. Syria et Arabia sunt in Asiā, sed
Aegyptus in Āfricā est. Nilus quoque in Āfricā est.”

Mārcus: “Quid est Nilus?”

Iūlia: “Nilus magnus fluvius est.”

Mārcus: “Quid est Sparta?”

Iūlia: “Sparta est magnum oppidum Graecum.”

Mārcus: “Estne Crēta oppidum Graecum?”

Iūlia: “Est.”

Mārcus: “Nōn est!”

Iūlia: “Quid est Crēta?”

Mārcus: “Crēta est īnsula Graeca. Crēta et Naxus et Rhodus
īnsulae Graecae sunt. In Graeciā sunt multae īnsulae. Estne
Syria īnsula Graeca?”

Iūlia: “Nōn est.”

Mārcus: “Quid est Syria?”

Iūlia: “Siria est...”

Mārcus: “Syria!”

Iūlia: “Syria est... vocābulum Graecum!”

COLLOQVIVM SECUNDVM

Persōnae: Dēlia, Libanus

Dēlia ancilla est. Libanus est servus.

Libanus: “Quae est domina tua, Dēlia?”

Dēlia: “Domina mea est Aemilia. Iūlius dominus
meus est. Quis est dominus tuus?”

Libanus: “Dominus meus est Cornēlius, et Fabia est domina
mea. Estne magna familia Iūlii?”

Dēlia: “Est magna.”

Libanus: “Mea quoque familia magna est.”

Dēlia: “Tua familia? Nōn tua, sed Cornēlii familia est. Num
cēterī servī Cornēlii tuī servī sunt?”

Libanus: “Familia dominī meī est familia mea! Quot servī sunt
in familiā tuā?”

Dēlia: “Centum servī ancillaeque.”

Libanus: “Liberī quot sunt?”

Dēlia: “Trēs: duo filii et ūna filia. In familiā Iūlii sunt multī servī
et paucī liberī. Quot sunt liberī in familiā Cornēlii?”

Libanus: “In familiā Cornēlii nōn trēs, sed duo liberī sunt: ūna
filia, Cornēlia, et ūnus filius, Sextus. Numerus liberōrum
parvus est, sed numerus servōrum nōn est parvus.”

Dēlia: “Quot servī et quot ancillae sunt in familiā dominī tuī?”

Libanus: “Decem servī decemque ancillae.”

decem = x (10)

Dēlia: “Decem parvus numerus est.”

Libanus: “Sed decem et decem sunt vīgintī. Vīgintī nōn est
parvus numerus. Familia mea est magna!”

vīgintī = xx (20)

Dēlia. “Nōn magna, sed parva est — neque tua est familia!”

COLLOQVIVM TERTIVM

Persōnae: Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia

Puella dormit. Quae est puella quae dormit? Puella quae dormit est Iūlia, filia Aemiliae.

Ancilla cantat: "Lalla." Quae est ancilla quae cantat? Ancilla quae cantat est Dēlia. Cūr Dēlia cantat? Dēlia cantat quia laeta est. Syra Dēliam audit. Syra et Dēlia sunt ancillae Aemiliae.

Syra: "St, Dēlia! Puella mea dormit."

Dēlia: "Puella tua? Quae est puella tua?"

Syra: "Est Iūlia."

Dēlia: "Iūlia nōn est tua puella, Iūlia puella Aemiliae est."

Syra: "Iūlia est filia Aemiliae — et mea quoque puella est."

Dēlia: "Lalla, lalla." Ancilla laeta cantat.

Syra: "Ssst! Iūlia tē audit." Syra īrāta est.

Dēlia: "Hahahae! Iūlia mē nōn audit, quia dormit. Lalla, lalla, lalla!" Dēlia rīdet et cantat.

Iūlia Dēliam audit. Iam nōn dormit puella.

Venit Aemilia, domina ancillārum. Dēlia iam nōn cantat neque rīdet, quia dominam videt.

Aemilia, quae Iūliam nōn videt, Syram interrogat: "Ubi est Iūlia, Syra?"

Dēlia respondet: “Filia tua nōn hīc est, domina.”

Syra: “Domina nōn tē, sed mē interrogat.”

Aemilia interrogat Syram: “Cūr filia mea hīc nōn est?”

Syra: “Iūlia hīc nōn est, quia dormit.”

Iūlia, quae iam nōn dormit, Syram vocat: “Syra!”

Syra puellam nōn audit, sed Aemilia eam audit.

Aemilia: “Iūlia nōn dormit; tē vocat.”

Syra interrogat: “Quem Iūlia vocat?”

Aemilia respondet: “Tē.”

Iūlia Aemiliam vocat: “Mamma! Mam-ma!”

Iam Syra Iūliam audit.

Syra: “Iūlia nōn mē, sed tē vocat, domina.”

Iūlia venit et Aemiliam interrogat: “Cūr Syra nōn venit?”

Aemilia: “Nōn venit, quia tē nōn audit.”

Syra: “Ō, hīc est mea Iūlia puella.”

Aemilia: “Mea puella est Iūlia, nōn tua. Sed cūr nōn dormit?”

Nōn Syra, sed Iūlia respondet: “Quia ancilla cantat et rīdet.”

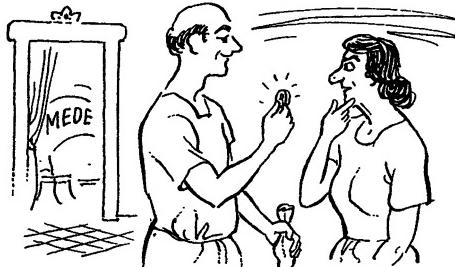
Aemilia īrāta Syram interrogat: “Quae est ancilla improba quae
cantat et rīdet?”

Syra nōn respondet. Cūr nōn respondet Syra? Nōn respondet,

quia dominam videt īrātam. Syra ancilla proba est.

Iūlia: “Iam nōn cantat ancilla neque rīdet.”

Aemilia: “Neque iam dormit mea puella!”

COLLOQVIVM QVARTVM

Persōnae: Syra, Dāvus, Iūlius

Dāvus, servus Iūlii, laetus est, quia nummum habet in sacculō suō. Syra eum laetum videt.

Syra: “Quid est, Dāve?”

Dāvus: “Ecce sacculus meus, Syra.”

Syra sacculum Dāvī videt, nummum in sacculō nōn videt.

Syra: “Vacuus est sacculus.”

Dāvus: “Nōn est. In sacculō meō est pecūnia.”

Syra: “Quot nummī sunt in sacculō tuō?”

Dāvus: “Ūnus nummus. Ecce nummus meus.”

Syra: “Ūnus tantum nummus? Nōn magna est pecūnia tua! In sacculō Mēdī nōn ūnus tantum, sed multī nummī sunt.”

Dāvus: “Sed meus est nummus qui in sacculō meō est.”

Syra: “Quid? Nōnne Mēdī est pecūnia quae est in sacculō eius?”

Dāvus, qui probus est servus, tacet neque Mēdum accūsat.

Servus probus servum nōn accūsat.

Syra: “Respondē, Dāve!”

Dāvus: “Mēdum interrogā!”

Syra: “Sed is nōn adest. Ubi est Mēdus?”

(Iūlius Mēdum vocat: “Mēde! Venī!”)

Dāvus: “Mēdus abest. Audi! Dominus eum vocat.”

(Iūlius rūrsus Mēdum vocat: “Mē-de! Venī, improbe serve!”)

Iam Syra dominum audit.

Syra: “Cūr dominus īrātus est?”

Dāvus nōn respondet.

Syra: “Respondē, Dāve! Cūr īrātus est dominus?”

Iūlius venit. Syra dominum īrātum — et baculum eius — videt.

Iūlius: “Ubi est Mēdus, Dāve?”

Dāvus: “Nōn est hīc.”

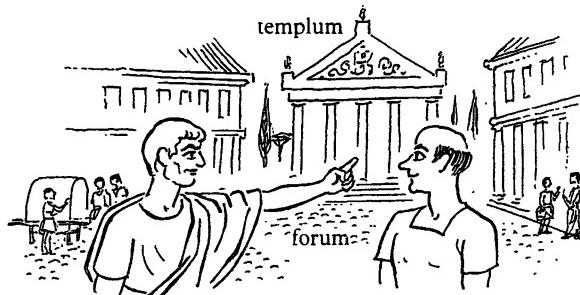
Iūlius: “Ō, servum improbum...!”

Syra: “Quid est, domine? Nōnne servus probus est Mēdus?”

Iūlius: “Num probus est servus quī pecūniām dominī in sacculō
suō habet?”

Syra tacet.

Dominus īrātus discēdit.

COLLOQVIVM QVINTVM

Persōnae: Iūlius, Dāvus, Mēdus

In oppidō Tūsculō magnum forum est. In forō est templum antīquum. Iūlius in forō est cum quattuor servīs, neque Mēdus in iīs est.

Ubi est Mēdus? Mēdus quoque in oppidō Tūsculō est, neque is in forō est cum dominō, sed sine dominō in templō. Mēdus sōlus est in magnō templō vacuō. Quid agit servus Iūlii in templō? Nummōs numerat.

nōnāgintā = xc (90)

Mēdus: “Quot nummī sunt in sacculō meō? Únus, duo, trēs, quat- tuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem..... nōnāgintā. Ecce nōnāgintā nummī: magna pecūnia mea est!”

“...mea est!” respondet templum vacuum.

Mēdus: “Quid? Num dominus adest?”

“...adest” respondet templum vacuum.

Sed sōlus est servus in templō. Nūllus dominus verba eius audit.

Nōn in templō, sed in forō est Iūlius. Quid agit Iūlius in forō

Tūsculānō? Dominus servum suum quaerit.

Iūlius imperat: “Quaere Mēdum, Dāve!”

Dāvus: “Ubi?”

Iūlius: “Quaere eum in templō!”

Tūsculānus -a -um
< Tūsculum

Dāvus ab Iūliō discēdit.

Iam Dāvus in templō est et Mēdum quaerit.

Dāvus Mēdum in templō videt.

Dāvus: “Ó Mēde...!”

Mēdus: “St, tacē, Dāve! Tacē et discēde!”

Dāvus: "Dominus in oppidō est et tē quaerit.

Iratus est dominus.”

Mēdus: “Mēne quaerit dominus? Cūr mē quaerit?”

Dāvus: "Quia nummī eius in sacculō tuō sunt!"

Dominus nummōs suōs quaerit.”

Mēdus: "Iūlius meus dominus iam nōn est. Neque nummī eius in
sacculō meō sunt."

Dāvus: “Ō improbe serve!”

Mēdus: "Age, discēde, Dāve — et tacē! Improbus est servus qui servum accūsat."

Dāvus tacet, neque ab eō discēdit.

Mēdus ex sacculō suō sūmit duōs nummōs.

Mēdus: "Ecce nummī tuī, probe serve!"

Dāvus: "Nōn meī sunt nummī, neque tuī, sed Iūliī sunt."

Dāvus nummōs nōn sūmit, et sōlus discēdit ex templō.

In forō Iūlius Dāvum interrogat: "Estne Mēdus in templō?"

Dāvus tacet.

Iūlius: "Respondē, Dāve! In templōne est servus meus?"

templō-ne...?

Dāvus respondet: "In templō est... servus tuus nūllus. (Mēdus
servus tuus iam nōn est!)"

Iūlius, quī prīma tantum verba Dāvī audit, ex oppidō discēdit
sine Mēdō.

Mēdus sine dominō ex oppidō discēdit.

COLLOQVIVM SEXTVM

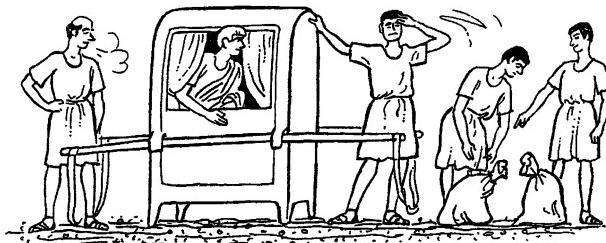
Persōnae: Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus

Via Latīna est longa, sed Mēdus, quī viā Latīnā Tūsculō Rōmam ambulat, fessus nōn est, nam is ambulat ad Lȳdiam amīcam, quae Rōmae habitat. Lȳdia Mēdum amat et ab eō amātur.

Mēdus cantat: “*Nōn via longa est Rōmam...*”

Mēdus autem sōlus ambulat; itaque id quod cantat ā nūllō audītur.

Via quae est inter Tūsculum et villam Iūlii nō tam longa est quam via Latīna, sed servī quattuor quī Tūsculō ad villam ambulant fessī sunt, quia lectīcam et saccōs portant. Duo servī, Dāvus et Ursus, lectīcam cum dominō portant. Saccōs portant Syrus et Lēander.

Iūlius, quī lectīcā vehitur, servōs videt fessōs et imperat: “Pōnite lectīcam in viā, servī!”

Servī fessī lectīcam in viā pōnunt neque iam ambulant. Syrus et Lēander saccōs pōnunt.

Dāvus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad villam!”

Syrus: “Nōn longa est via, sed saccī magnī sunt.”

Lēander: “Tuus saccus est parvus. Ecce saccus meus magnus! Dāvus autem lectīcam cum dominō portat, nōn saccum.”

Syrus: “Dāvus nōn sōlus, sed cum Ursō lectīcam portat.”

Ursus: “Neque vacua est lectīca! Dominus nōn tam parvus est quam saccus tuus, Syre.”

Iūlius, quī Dāvum fessum videt, imperat: “Iam saccum Syrī portā, Dāve! Urse, sūme saccum Lēandrī! Agite, Syre et Lēander, lectīcam portāte!”

Servī pārent: Dāvus et Ursus saccōs sūmunt, lectīcam sūmunt Syrus et Lēander.

Iūlius imperat: “Ambulāte, servī!”

Iam rūrsus ambulant servī. Syrus et Lēander lectīcam cum dominō portant, et sacci portantur ab Ursō et Dāvō: Ursus saccum magnum portat, soccus parvus ā Dāvō portātur. Iam Dāvus nōn tam fessus est quam Syrus.

Syrus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad villam!”

Dāvus rīdet.

Ursus (ad Dāvum): “Cūr nōn ambulat dominus post lectīcam?”

Dāvus: “Dominus fessus vehitur, nōn ambulat, quia nōn est servus.”

Ursus: “Et servī fessī ambulant, nōn vehuntur, quia dominī nōn sunt.”

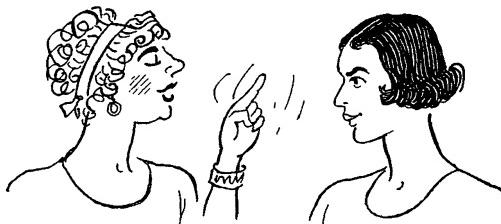
Lēander: “Num fessus est dominus, quī lectīcā vehitur?”

Dāvus: “Tacē, Lēander! Dominus tē audit.”

Iūlius stertit: “Ssst–rrrch, ssst–rrrch...!”

Lēander: “Ecce dominus iam dormit, quia longā viā fessus est! Is mē nōn audit.”

Verba servōrum ā Iūliō nōn audiuntur, nam dominus fessus iam dormit in lectīcā! Dominus quī dormit ā servīs nōn timētur.

COLLOQVIVM SEPTIMVM

Persōnae: Dōrippa, Lȳdia, Mēdus

Dōrippa, quae amīca Lȳdiae est, amīcam suam interrogat: “Quis est amīcus tuus?”

Lȳdia respondet: “Amīcus meus est Mēdus.”

Dōrippa: “Estne vir Rōmānus?”

Lȳdia: “Nōn Rōmānus, sed Graecus est amīcus meus.”

Dōrippa: “Habitatne Rōmae?”

Lȳdia: “Mēdus nōn Rōmae, sed prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Quid est Tūsculum?”

Lȳdia: “Tūsculum est oppidum in viā Latīnā nōn procul ā Rōmā.
Mēdus in vīllā prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Villamne habet amīcus tuus?”

Lȳdia: “Nōn Mēdus, sed dominus eius habet vīllam.”

Dōrippa: “Āh! Servus est amīcus tuus! Meus amīcus, Lepidus,
nōn est servus. Pater eius vīllam habet et magnam pecūniām.”

Lȳdia: “Mēdus bonus servus est et bonus amīcus, qui mē sōlam
amat.”

Dōrippa: “Cūr amīcus tuus Rōmam ad tē nōn venit?”

Lȳdia nōn respondet.

Dōrippa: “Quia in vīllā multae sunt ancillae fōrmōsae...”

Lȳdia: “Quid?”

Dōrippa: “Amīcus tuus nōn sōlum tē, sed etiam ancillam amat!”

Lȳdia: “Tacē, Dōrippa!”

Pulsātur ōstium.

Lȳdia: “Intrā!”

Mēdus ōstium aperit et intrat.

Mēdus: “Salvē, mea Lȳdia! Ecce amīcus tuus,
quī sōlus Rōmam ad tē venit.”

Lȳdia: “Ō amīce, salvē!”

Mēdus laetus ad Lȳdiam adit et eī multa ūscula
dat. Lȳdia verbīs et ūsculīs Mēdī dēlectātur.

Lȳdia: “Ecce Dōrippa. Salūtā eam!”

Mēdus sē vertit ad Dōrippam eamque salūtat: “Salvē, Dōrippa!”

Dōrippa Mēdum salūtat: “Salvē, serve!”

Mēdus Lȳdiam interrogat: “Estne Dōrippa ancilla tua?”

Lȳdia: “Dōrippa nōn est ancilla, neque amīcus eius servus est.”

Mēdus: “Neque tuus amīcus servus est, Lȳdia.”

Lȳdia: “Quid? Ubi est dominus tuus?”

Mēdus: “Iūlius in vīllā est apud servōs suōs — neque is iam
meus dominus est!”

Lȳdia laeta sē vertit ad Dōrippam: “Audī, Dōrippa: amīcus
meus iam servus nōn est.”

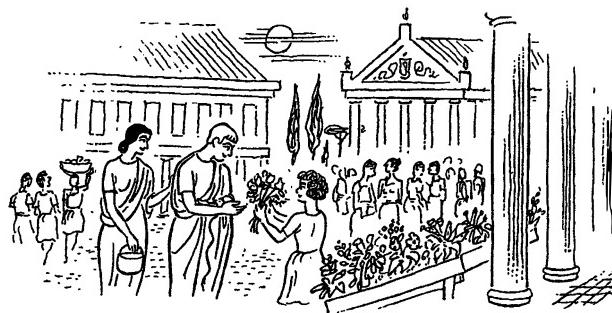
Dōrippa: “Neque ancilla est amīca tua!”

Dōrippa īrāta per ōstium exit. In viā ante ōstium
videt Lepidum, amīcum suum. Lepidus autem
Dōrippam nōn salūtat neque ab eā salūtātur,
nam is cum ancillā fōrmōsā in viā ambulat!
Lepidus ancillae ūsculum dat!

Dōrippa discēdit. In oculīs eius lacrimae sunt.

COLLOQVIVM OCTAVVM

Persōnae: Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia

Ecce Iūlius et Aemilia in forō Tūsculānō. Forum plēnum est virōrum et fēminārum quī emunt aut vēndunt, in hīs Flōra, puella fōrmōsa, quae rosās vēndit. Aemilia rosās videt.

Iūlius
Iūli! (*voc*)

Aemilia: “Aspice rosās, Iūli!”

Iūlius: “Quās rosās?”

Aemilia: “Quās illa puella vēndit.” Puellam digitō mōnstrat.

Iūlius puellam aspicit.

Iūlius: “Fōrmōsa est puella.”

Flōra clāmat: “Ecce rosae! Emite rosās!”

Aemilia cum Iūliō adit ad Flōram, quae eōs salūtat: “Salvēte, domine et domina! Aspice hās rosās!”

Aemilia: “Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae!”

Iūlius: “Hortus noster plēnus est rosārum.”

Aemilia: “Sed illae rosae quae sunt in hortō nostrō nōn tam pulchrae sunt quam hae.”

Iūlius: “Neque filia nostra tam pulchra est quam haec puella.”

Aemilia: “Tacē, Iūli! Rosās aspice, nōn puellam!”

Flōra ad Iūliū rīdet. Aemilia nōn rīdet.

Iūlius ūnam rosam sūmit et puellam interrogat: “Quantum est pretium huius rosae?”

noster -tra -trum
= meus et tuus

Aemilia: "Nōn ūnam tantum, sed multās rosās eme, Iūli!"

Flōra Iūliō et Aemiliae decem rosās ostendit: "Ecce decem rosae. Pretium hārum rosārum est duo sēstertiī tantum."

Iūlius: "Id magnum pretium nōn est. Ecce duo sēstertiī."

Iūlius Flōrae duōs sēstertiōs dat. Puella nummōs sūmit et Iūliō decem rosās vēndit. Iūlius rosās sūmit et Aemiliae dat.

Iūlius: "Accipe hās rosās ā virō tuō, quī tē amat, Aemilia!"

Aemilia laeta rosās accipit, et virō suō ōsculum dat.

Iūlius et Aemilia ad vīllam suam adveniunt et ā Iūlia laetā salūtantur: "Salvēte, pater et māter!"

Iūlius et Aemilia: "Salvē, Iūlia!"

Iūlia, quae venit ex hortō, decem rosās pulchrās ante sē tenet.

Iūlia: "Ecce rosae. Nōnne pulchrae sunt?"

Aemilia: "Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae! Unde sunt illae rosae?"

Iūlia: "Ex hortō sunt. Accipe rosās, mamma!"

Iūlia Aemiliae decem rosās dat.

Iūlia: "Iam nōn meae, sed tuae sunt."

Aemilia laeta rosās accipit, et filiae suaē ōsculum dat.

Iūlia: "Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum, sed decem!"

Iūlius: "Id magnum pretium est!"

Aemilia rīdet et filiae suaē decem ōscula dat.

Iūlius: "Māter tua aliās decem rosās habet. Ecce rosae eius." Ex lectīcā decem rosās sūmit et Iūliae ostendit. Illae rosae iam nōn tam pulchrae sunt quam in forō, quia in aquā nōn sunt. Iūlia rosās aspicit et interrogat: "Unde sunt illae rosae?"

Iūlius: "Ex forō Tūsculānō, ubi puella fōrmōsa rosās vēndit."

Iūlia: "Quantum est pretium illārum rosārum?"

Iūlius: "Duo sēstertiī — et ūnum tantum ōsculum!"

Iūlia: "Duo sēstertiī? Id est magnum pretium! In hortō nostrō sunt mīlle rosae, quārum pretium nūllum est."

Aemilia: "Num decem ōscula nūllum est pretium?"

Iūlia: "Cūr pater, quī hortum habet plēnum rosārum, aliās rosās emit ā puellā Tūsculānā? Nōnne rosae hortī nostrī tam pulchrae sunt quam eae quae tantō pretiō in forō emuntur?"

Iūlius Aemiliam aspicit, quae nōn respondet.

Iūlius: "Respondē, Aemilia! Iūlia tē interrogat."

Aemilia: "Sine aquā rosae nōn tam pulchrae sunt..."

Iūlia Iūlium interrogat: "Nōnne filia tua tam pulchra est quam puella quae rosās vēndit?"

Aemilia Iūlium aspicit, quī nōn respondet.

Aemilia: "Respondē, Iūlī! Iūlia tē interrogat."

Iūlius: "Filia mea tam pulchra est quam rosa..."

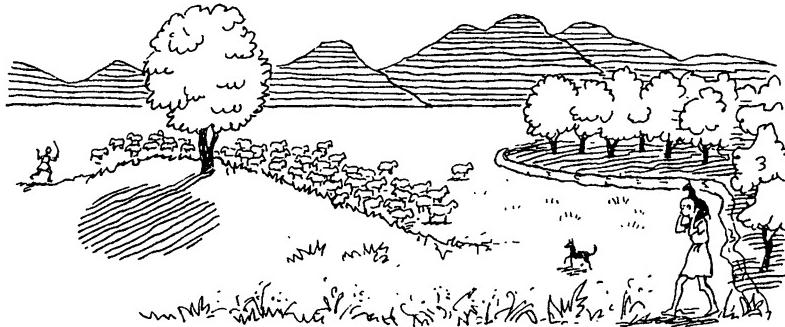
Iūlia: "Num illa puella tam pulchra est?" Iūlius tacet.

Aemilia: "Age, sūme rosās meās vīgintī, Iūlia, eāsque in aquā pōne!"

Iūlia vīgintī rosās sūmit et cum iīs abit.

Iūlius: "Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum tantum, sed decem ōscula!"

Aemilia rīdet et Iūliō quoque decem ōscula dat.

COLLOQVIVM NONVM

Persōnae: Faustīnus, Rūfus

Faustīnus, pāstor Iūliī, abest ab ovibus suīs, quia ovem nigram in silvā quaerit. Ovēs sine pāstōre in campō errant.

Ecce Faustīnus cum cane suō ex silvā venit. Pāstor ovem nigram umerīs portat.

Canis lātrat: “Baubau!”

Ovēs canem audiunt et ad pāstōrem suum currunt.

Faustīnus ovem nigram in terrā pōnit sub arbore.

Ovis bālat: “Bābā!”

Pāstor ovēs numerat: “Ūna, duae, trēs, quattuor, quīnque.....”

Dum ovēs ā pāstōre numerantur, vir īrātus accurrit. Est Rūfus, qui parvam villam cum hortō prope silvam habet.

Rūfus īrātus baculum ante sē tenet et clāmat: “Ō improbe pāstor! Ovēs tuae in hortō meō sunt!”

Faustīnus: “Quid agunt ovēs meae in hortō tuō?”

Rūfus: “Rosās meās edunt.”

Faustīnus: “Ovēs nōn rosās, sed herbam edunt. Neque ovēs meae ā pāstōre suō abeunt. Quot ovēs sunt in hortō tuō?”

Rūfus: “Quattuor.”

Faustīnus: “Nōn meae sunt illae ovēs. Ecce ovēs meae, quae apud mē sunt. Numerus eārum est centum. Age, numerā eās!”

Rūfus ovēs aspicit, neque eās numerat.

Rūfus: “Hic centum ovēs nōn sunt.”

Faustīnus: “Sunt centum. Nulla ovis abest.”

Ecce autem quattuor ovēs albae accurrunt! Post eās venit parvus
canis īrātus, quī ūnam ovem dentibus petit.

Rūfus: “Ecce Persa, canis meus, quī cum ovibus tuīs venit.”

mordēre = dentibus
petere

Faustīnus: “Vocā canem tuum! Ovem meam mordet!”

Rūfus: “Persa, venī!”

Canis īrātus nōn venit, sed ovem mordet. Ovis, quae mordētur,
bālat: “Bābaā!”

Iam canis pāstōris parvum canem videt et ad eum currit.

Persa sē vertit ab ove ad canem pāstōris, quī ante eum cōnsistit
et dentēs ostendit.

Canis pāstōris lātrat: “Baubaubau!”

Parvus canis, quī magnum canem timet, nōn lātrat, sed ululat:
“Uhuhū!” et ad dominum suum currit.

Ovēs quattuor, quae canem parvum iam nōn timent, laetae ad
pāstōrem adeunt et ad eum bālant.

Rūfus: “Ovēs dominum suum amant. Nōnne tuae sunt?”

Faustīnus: “Nullae ovēs meae iam sunt in hortō tuō.”

Rūfus: “Sed vestīgia ovium tuārum in hortō meō sunt.”

Faustīnus: “Et in collō ovis meae sunt vestīgia dentium canis tuī!
Canis ille parvus tam malus est quam lupus!”

Rūfus: “Immō bonus canis est Persa. Canis meus ovēs nōn ēst.”

Faustīnus: “Neque ovēs meae rosās edunt.”

COLLOQVIVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Syra

Iūlia et Syra in hortō ambulant cum Margarītā, cane Iūliae parvā et crassā. Sōl lūcet in caelō sine nūbibus. Iūlia laeta canit. Canis eam canere audit et caudam movet.

Ecce avis ante canem volat. Canis avem ante sē volāre videt et currit, sed avis iam procul ā cane est. Canis, quae avem capere vult neque potest, īrāta lātrat: “Baubau!”

Iūlia canem suam vocat: “Margarīta! Venī!”

Canis cōsistit et ad Iūliam, dominam suam, currit.

Syra: “Necesse nōn est canem vocāre, neque enim canis avēs capere potest.”

Iūlia: “Sed avēs canem timent.”

Canis iam fessa iacet ad pedēs Iūliae. Syra canem crassam in herbā iacēre videt eamque spīrāre audit.

Syra: “Canem tuam crassam nūlla avis timet.”

Iūlia: “Margarīta nōn est crassa!”

Canis aspicit Iūliam et caudam movet.

Iūlia: “Sed cūr nōn canunt avēs? Quid timent?”

Syra: “Nōn canem fessam, sed avem feram timent.”

Iūlia: “Quam avem feram?”

Syra magnam avem quae suprā hortum volat digitō mōnstrat:
“Ecce avis fera quae ā parvīs avibus timētur.”

Iūlia caelum aspicit et magnam avem suprā sē volāre videt. Avis magnis ālis sustinētur, neque Iūlia ālās movērī videt.

Iūlia: “Quae est illa avis?”

Syra: “Est aquila, quae cibum quaerit.”

Iūlia: “In caelō cibum reperīre nōn potest.”

Syra: “Nōn in caelō, sed in terrā cibum quaerit. Aquila enim bonos oculos habet et parva animalia procul vidēre potest.

Aquila est avis fera, quae aliās avēs capit et ēst.”

Iūlia: “Avis improba est aquila!”

Syra: “Magna aquila etiam parvam puellam capere potest et ad nīdum suum portāre.”

Iūlia: “Quid? Mēne aquila portāre potest?”

Syra Iūliam aspicit: puella tam crassa est quam canis sua. Syra rīdet neque respondet. Iūlia eam rīdere nōn videt, nam caelum aspicit neque iam aquilam videt.

Iūlia: “Iam abest aquila.”

Syra: “Est apud nīdum suum.”

Iūlia: “Ubi est nīdus aquilae?”

Syra: “Procul in monte est, quō nēmō potest ascendere. Puerī nīdum aquilae reperīre nōn possunt.”

Iūlia: “Sed aliōs nīdōs reperīre possunt. Ecce puerī quī nīdōs quaerunt in arboribus.” Iūlia Mārcum et Quīntum in umbrā inter arborēs errāre et nīdōs quaerere videt.

Iūlia et Syra in sōle sunt.

Syra: “Venī in umbram, Iūlia!”

Iūlia canem, quae ad pedēs eius iacet, pede pulsat: “Age, curre, Margarīta crassa!”

Syra canem aspicit, et rīdet. Etiam Iūlia rīdet.

Margarīta ante Iūliam currit ad parvam arborem. Canis caudam movet et lātrat: “Baubau!”

Ecce avis perterrita ex arbore volat. Iūlia et Syra cōsistunt ante arborem, unde parvae vōcēs audiuntur: “Pīpīpī, pīpīpī!”

Iūlia Syram interrogat: “Quid hoc est?”

Syra rāmōs et folia arboris movet et inter rāmōs parvum nīdum videt. Syra nīdum prope aspicit.

Syra: “Ecce nīdus in quō quīnque pullī sunt. Aspice, Iūlia!”

Iūlia nīdum aspicit, neque pullōs videt, quia nimis parva est.

Iūlia, quae pullōs aspicere vult, imperat: “Impōne mē in umerōs tuōs, Syra!”

Syra: “Umerī meī tē portāre nōn possunt.”

Iūlia: “Sustinē mē tantum!”

Syra Iūliam ā terrā sustinet. Iam puella pullōs videt in nīdō.

Pullī autem tacent neque iam pīpiant.

Iūlia: “Ō, quam parvī sunt! Cūr nōn pīpiant neque sē movent?”

pullus pīpiat:
“pīpīpī!”

Syra: “Quia perterriti sunt; tē enim vident.”

Iūlia: “Pullī mē vidēre nōn possunt, neque enim oculōs aperiunt.”

Syra fessa puellam crassam in terrā pōnit.

Syra: “Sed vōcem tuam audiunt pullī — et māter pullōrum tē nōn sōlum audit, sed etiam videt. Audī: avis pīpiat, quia ad nīdum suum adīre nōn audet.”

Audītur vōx Mārcī: “Venī, Quīnte! In hāc arbore nīdus est.”

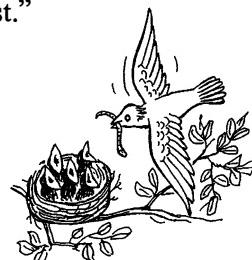
Iūlia: “Ō, Mārcus nīdum videt.”

Syra: “Discēde ab arbore, Iūlia! Mārcus alium nīdum videt, hunc nīdum reperīre nōn potest.” Iūlia et Syra cum cane ab arbore discēdunt. Avis eās discēdere videt et ad nīdum suum volat.

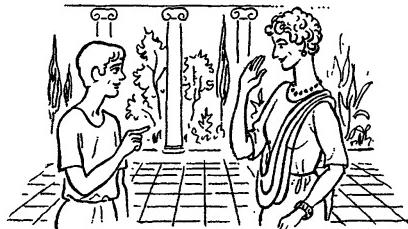
Pullī, quī mātrem suam venīre vident, rūrsus pīpiant:

“Pīpīpī!” Pullī cibum exspectant.

Avis pullīs suīs cibum dat.

māter (*nōm*)
mātrem (*acc*)

COLLOQVIVM VNDECIMVM

Persōnae: Sextus, Fabia

Cornēlius et Fabia, quī Tūsculī habitant, ūnum filium, Sextum, habent. Sextus Tūsculī apud mātrem suam est, sed Cornēlius abest. Fabia virum suum exspectat.

māter mātris *f*

Sextus mātrem interrogat: “Cūr nōn venit pater?”

Fabia: “Rōmā Tūsculum via longa est.”

Sextus: “Nōn longa est via. Atque bonum equum habet pater.”

Fabia: “Equus bonus est. Cornēlius equum suum amat neque eum verberat; itaque equus nōn currit, sed ambulat.”

Sextus: “Estne sōlus pater?”

Fabia: “Nōn sōlus, nam equus est apud eum.”

pater patris *m*

Sextus: “Cūr nūllus servus apud patrem meum est?”

Fabia: “Quia pater tuus ūnum tantum equum habet, neque ūnus equus duōs hominēs Tūsculō Rōmam vehere potest.”

Sextus: “Cūr pater meus ūnum tantum equum habet? Pater Mārcī multōs equōs habet.”

Fabia: “Quis dīcit ‘Iūlium multōs equōs habēre?’”

Sextus: “Mārcus id dīcit.”

Fabia: “Quot equōs habet Iūlius?”

Sextus: “Mārcus dīcit ‘patrem suum decem equōs fōrmōsōs habēre.’ Cūr pater meus decem equōs nōn habet?”

Fabia: “Quia pater tuus nōn tam pecūniōsus est quam pater Mārcī. Iūlius magnam familiam habet et magnam vīllam.”

Mārcus: “Pater
meus X equōs
habet.”

M. dīcit ‘patrem
suum X equōs
habēre’

magnam familiam
= multōs servōs

Sextus: "Quot servōs habet Iūlius?"

Fabia: "Interrogā Mārcum!"

Sextus: "Mārcus dīcit 'servōs eius numerārī nōn posse!'"

Fabia: "Iūlius habet centum servōs, ut ipse dīcit — sed Mārcus centum numerāre nōn potest!"

Fabia Mārcum puerum stultum esse putat.

Sextus: "Mārcus nōn potest centum servōs numerāre, sed decem equōs numerāre potest! Cūr Iūlius, quī decem equōs habet, patrī meō equum nōn dat? Nōnne Iūlius amīcus patris est?"

Fabia: "Est. Sed Iūlius multōs amīcōs habet."

Sextus: "Quid Iūlius nōn habet?"

Fabia: "Cornēlius quoque multōs habet amīcōs. Pecūniōsus nōn est vir meus, sed bonus vir, bonus pater, bonus amīcus est."

Sextus: "Etiam Iūlius bonus pater est. Cum revenit ex oppidō, līberīs suīs multa dōna dat."

Fabia: "Quī magnam pecūniām habet, multa et magna dōna emere potest."

Sextus: "Nec sōlum līberīs suīs, sed etiam mātrī eōrum magna dōna dat. Māter Mārcī multa ḍrnāmenta accipit ā virō suō. Mārcus dīcit 'mātrem suam et gemmīs et margarītīs et ānulīs pulchris ḍrnārī nec aliam fēminam tam fōrmōsam esse...'"

Fabia: "Num māter Mārcī sine ḍrnāmentīs tam fōrmōsa est quam māter tua?"

Sextus: "Nūlla fēmina tam pulchra est quam māter mea!"

Fabia verbīs filii dēlectātur eumque interrogat: "Quis id dīcit?"

Sextus nōn respondet, nam equum accurrere audit.

Sextus: "Audi! Pater venit. Equus eius nōn ambulat, sed currit."

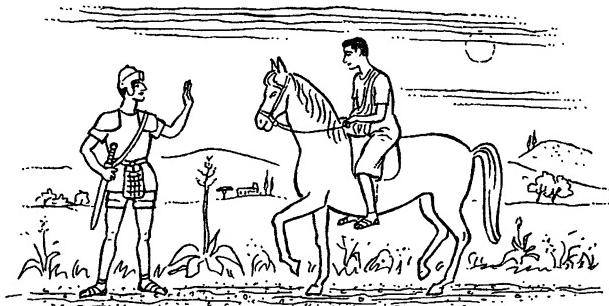
Fabia: "Quid est? Cūr equus currit? Age, exī ante ḍstium!"

Exit Sextus.

Cūr equus Cornēlii currit? Vidē colloquium duodecimum!

dōnum -ī n = id
quod datur

duo-decimus -a -um
= xii. (12.)

COLLOQVIVM DVODECIMVM

Persōnae: Miles, Cornēlius, Mēdus.

Cornēlius viā Latīnā Rōmā Tūsculum it. In viā Latīnā mīles Rōmānus, quī ipse Rōmā Tūsculum it, Cornēlium post sē venīre audit.

Miles, quī in sōle ambulat, fessus est, quia arma gravia fert. Cornēlius dominus, quī equō vehitur, nōn est fessus, sed fessus est equus quī dominum gravem vehit. Itaque equus Cornēlii nōn currit, sed ambulat. Cornēlius nōn verberat equum suum fessum.

Miles Cornēlium salūtat: “Salvē, domine! Equus tuus bonus est, nec sōlum tē, sed etiam mē portāre potest!”

Cornēlius virum armātum timet, quia ipse arma nōn fert; itaque mīlitem equum ascendere iubet: “Ascende! Hīc post mē sedē!”

Miles equum ascendit. Iam duo hominēs ūnō equō vehuntur: mīles sedet post Cornēlium, Cornēlius ante mīlitem sedet.

Equus Cornēlii, quī duōs virōs gravēs Tūsculum vehere nōn potest, irātus hinnit: “Hihihī!” atque in viā cōsistit.

Cornēlius equum ambulāre iubet: “Ambulā, eque!” Equus autem rūrsus hinnit neque sē movet.

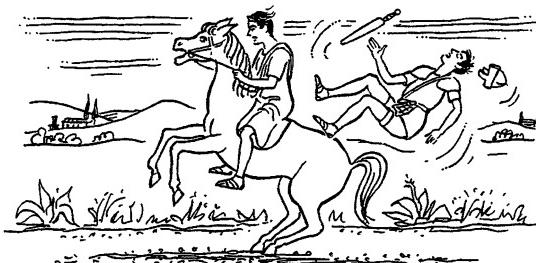
Miles equum hinnīre audit et Cornēlium interrogat: “Cūr nōn ambulat equus?”

Cornēlius respondet: “Quia ūnum tantum hominem vehere potest.”

Miles: “Improbus est equus. Verberā eum!”

Cornēlius: “Equus meus probus est; eum verberāre necesse nōn est.” Cornēlius equum suum amat neque eum verberāre vult.

Miles īrātus clāmat: “Age, curre, eque!” atque equum gladiō verberat!

Equus perterritus currit, atque mīles ad terram cadit! Caput eius viam pulsat.

Cornēlius equum cōsistere iubet, sed equus perterritus Tūsculum currit. Sextus, filius Cornēlii, qui ex ōstiō viam spectat, equum accurrere videt ac perterritus ab eō fugit. Equus cum dominō ante ōstium cōsistit.

Miles autem quiētus in viā iacet ut mortuus. Dē fronte eius sanguis fluit.

Dum mīles illīc in sōle iacet, Mēdus advenit. Unde venit Mēdus?

Is Tūsculō venit et viā Latīnā Rōmam ambulat.

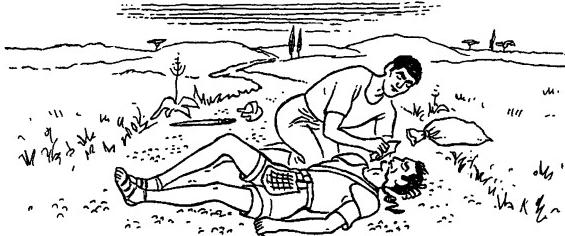
Mēdus laetus canit: “Nōn via longa est Rōmam...”

Hīc Mēdus hominem in viā iacēre videt et ante eum cōsistit.

Mēdus sē interrogat: “Quis est hic vir qui in mediā viā iacet?” et ipse respondet: “Est mīles, nam armātus est.”

Servus caput mīlitis manū sustinet et, dum sanguinem dēterget, interrogat eum: “Quid est, amīce? Doletne caput?”

in mediā viā = in mediā parte viae

Vōx Mēdī ā mīlite nōn auditur. Mīles sē nōn movet, nec Mēdus eum spīrāre audit. Ergō Mēdus mīlitem mortuum esse putat. Sed ecce mīles oculōs aperit et parvā vōce dīcit: “Aquam...!” Mēdus, qui mīlitem vivere gaudet, ex parvō rīvō aquam arcessit et mīlitī dat.

Miles laetus ē manū Mēdī bibit et ‘aquam bonam esse’ dīcit:
“Aqua bona est. Iam necesse nōn est mē sustinēre, amīce!”

Mēdus: “Doletne caput?”

Miles: “Nōn male dolet...”

Mēdus: “Venī Rōmam ad medicum!”

Miles: “Id necesse nōn est — sed necesse est mē Tūsculum īre: illīc enim dux exercitūs in castrīs mē exspectat.”

Mēdus: “Rōmae mē exspectat amīca mea.”

Miles: “Id mē dēlectat. Mē quoque puella Rōmāna amat et Rōmam vocat... Sed iam dux mē vocat in castra. Bonus mīles ducī suō pāret, ut bonus servus dominō suō. Ergō valē, bone serve, ac bene ambulā!”

Mēdus rīdet et respondet: “Valē, bone mīles!”

Miles, qui ducem exercitūs timet, Mēdum relinquīt et Tūsculum ad exercitūm ambulat. Miles ducī suō pāret.

Mēdus, qui Rōmam ambulat ad amīcam suam, mīlitem stultum esse putat. Mēdus dominō suō nōn pāret.

“Salvē!” dicit is
qui advenit
“Valē!” dīcit is
qui discēdit

COLLOQVIVM TERTIVM DECIMVM

Persōnae: Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra

Hōra octāva est. Dum Quīntus in lectō iacet in cubiculō suō,

Medicus in ātriō Iūlium exspectat. Servus adest Syrus.

Iūlius ex cubiculō Quīntī venit.

Medicus interrogat: “Dormitne puer?”

“Nōn dormit” respondet Iūlius, “Quīntus dormīre nōn potest,
quod iam nōn modo pēs eius dolet, sed etiam bracchium.”

Medicus: “Pēs tantum aegrōtat.”

Iūlius: “Cum pēs aegrōtat, necesse nōn est vēnam bracchiī
aperīre. Hōc modō pēs aeger nōn sānātur.”

Medicus: “Sanguis ā corde per vēnās fluit in tōtum corpus
hūmānum, ut dicit Hippocratēs...”

Hippocratēs -is m

Hīc intrat Aemilia cum Syrā ancillā, quae pōculum fert plēnum
sanguinis.

Aemilia: “Ecce sanguis Quīntī in pōculō. In corpore eius iam
nōn multum sanguinis est, ut ostendit color eius albus. Filius
noster nunc aegrior est quam erat!”

Medicus: “Sed faciēs eius nimis rubra erat. Puer crassus...”

Aemilia: “Num filius meus puer crassus est?”

Syra (parvā vōce ad Aemiliā): “Is nōn est tam crassus quam
ipse medicus!” Sed ea verba ā crassō medicō nōn audiuntur.

Medicus: "Nōn nimis crassus est puer. Homō autem crassus, cui color faciēī ruber est, nimis multum sanguinis habet..."

Iūlius: "...ut dicit Hippocratēs!"

Aemilia: "Quis est Hippocratēs?"

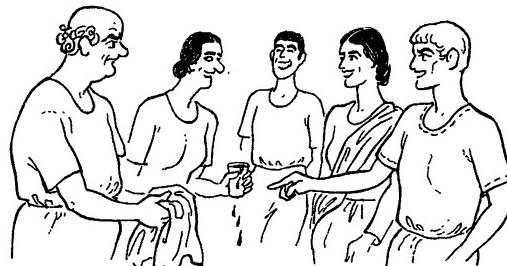
Medicus: "Est medicus Graecus clārissimus. Ille dīcit 'hominem crassum ac rubrum nimis multum sanguinis habēre in corpore'."

Iūlius: "Ergō in corpore tuō crassō nimis multum est sanguinis!"

Medicus: "Num crassum est corpus meum?"

Iūlius: "Crassius est quam corpus Quīntī. Atque ecce faciēs tua rubra. Sānā tē ipsum, medice!"

Medicus: "Quō modō?"

Iūlius: "Sūme cultrum ac vēnam aperī tuam!"

Rident Aemilia et Syra. Item Syrus rīdēre incipit.

Medicus (irātus): "Servus tuus mē rīdet!"

Iūlius Syrum tacēre iubet: "Tacē, Syre! Exī atque equum medicī dūc ante ōstium!"

Exit Syrus.

Vōx Quīntī audītur ex cubiculō: "Venī, māter!"

Iūlius: "Audī, Aemilia! Quīntus tē vocat. Estne sōlus in cubiculō?"

"Nōn est" respondet Aemilia, "Dēlia est apud eum. Quīntus gaudet medicum abesse, et mē exspectat."

Medicus: "Cūr mē abesse gaudet?"

Aemilia: “Quia tē atque cultrum tuum metuit. Dīcit ‘tē esse malum medicum!’”

Medicus: “Quid? Ille puer id dīcere audet?”

Syra (parvā vōce in aurem Aemiliae): “Nōn puer tantum id dīcit!”

Iūlius: “Nōnne malus est medicus quī hominēs aegrōs nōn sānat, sed aegriōrēs facit?”

Medicus: “Qui medicus id facit?”

Iūlius medicum aspicit nec respondet.

Quīntus rūrsus mātrem vocat: “Māter! Ma-ā-ter!”

Iūlius: “I ad Quīntum, Aemilia, atque iubē eum dormīre! Hōra octāva est.”

Aemilia abit ad filium suum aegrum.

Medicus: “Iam tempus est mē abīre.”

Iūlius: “Nēmō tē hīc tenet.”

Medicus: “Ubi est equus meus?”

Iūlius: “Iam stat ante ūstium.”

Iūlius cum medicō ante ūstium exit. Illīc stat equus medicī, quī ā Syrō tenētur. Medicus equum ascendit.

Medicus: “Valē, domine!”

Iūlius: “Valē, medice! Necesse nōn est tē post hunc diem revenīre.”

Medicus sōlus discēdit.

COLLOQVIVM QVARTVM DECIMVM

Persōnae: Aemilia, Iūlius

Vesper est. Aemilia in peristylō est cum Iūliō.

Aemilia: “Venī mēcum in hortum, Iūlī. Dēlectat mē tēcum ambulāre in hortō nostrō.”

Iūlius: “Mē quoque id dēlectat. Sed sōl iam nōn lūcet. Vesper est.”

Aemilius: “Cum sōl lūcet, nimis calidus est āēr in hortō. Meridiē in sōle ambulāre mē nōn dēlectat, sed vesperī āēr nec nimis calidus nec nimis frīgidus est.”

Iūlius: “Sed obscūrus est hortus vesperī. Rosae vidērī nōn possunt.”

Aemilia: “Hāc nocte hortus obscūrus nōn est, nam lūna et stellae lūcent. Ecce magna lūna quae suprā montem ascendit.”

Lūnam spectāns Iūlius “Lūna plēna est hāc nocte” inquit “quae est ante kalendās Iūniās. Sed rēs male illūstrantur luce lūnae. Rosārum color vidērī nōn potest.”

Aemilia: “Lūx lūnae hortum nostrum pulchrum etiam pulchritōrem facit. Age, venī mēcum, Iūli!”

Aemilia manum Iūlii capit eumque sēcum dūcit in hortum.

In hortō Aemilia “Nōnne pulchra est lūna?” inquit, “Est ut faciēs hūmāna. Ecce ōs eius quod ad tē rīdet.”

vesperī (*adv*)
↔ māne

Iūlius p̄imum lūnam spectat, deinde faciem Aemiliae r̄identem:

“Ad mē” inquit “nōn sōlum ōs lūnae r̄idet, sed etiam ōs tuum rubrum ut rosa.”

Aemilia r̄idēns “Hāc lūce” inquit “color rosārum vidērī nōn potest — num ūris meī color vidērī potest?”

Iūlius rūrsus Aemiliam aspiciēns “Etiam sine colōre” inquit “faciēs tua fōrmōsa est, Aemilia: oculī tuī ut stēllae lūcent et dentēs ut margarītae! Atque collum tuum album bene vidētur. Ō, quam fōrmōsum est collum tuum!” Iūlius collō Aemiliae ūsculum fert.

Aemilia: “Ō Iūlī! Verba tua mē dēlectant.”

ūsculum ferre =
ūsculum dare

Iūlius: “Ubi sunt margarītae quibus collum tuum ūrnārī solet?”

Aemilia: “Nōnne fōrmōsum est collum meum sine margarītis?”

Iūlius: “Nōn tam fōrmōsum quam cum margarītis! Margarītae tē, fēminam pulchram, etiam pulchriōrem faciunt. Ubi sunt cētera ūrnāmenta tua?”

Aemilia: “Ecce gemmae in auribus et ānuli in digitīs.”

Iūlius: “Sed collum tibi nūdum est. Ubi sunt eae margarītae,

Aemilia?” Iūlius terram ante Aemiliam spectat.

Aemilia: “Sunt in cubiculō nostrō.”

Iūlius, quī margarītās in herbā quaerit, haec verba nōn audit, sed “Quid est hoc” inquit “quod ante pedēs tuōs iacet?”

Aemilia: “Nōn est margarīta.”

Iūlius id quod in herbā iacet manū tangit atque “Fui!” inquit horrēns, “Est parva bēstia nūda.”

Aemilia: “Quae bēstia? Vīvitne?”

“Hāc lūce” inquit Iūlius “nihil vidērī potest”, ac deinde: “Nōn ūna, sed quattuor parvae bēstiae hīc iacent. Nōn vīvunt, nam frīgidae sunt nec sē movent.”

Iūlius corpora bēstiārum rūrsus tangit et ālās brevēs sentit.

Iūlius: “Pullī avium sunt. Ō, quam foedī sunt pullī mortuī!”

Aemilia: “Hāc lūce vidērī nōn possunt.”

Iūlius: “Nōn vidērī, sed tangī possunt. Corpora eōrum nūda sunt atque foeda et sordida, colla longa et nūda...”

Aemilia: “Mihi quoque nūdum est collum.”

Iūlius: “Cūr quattuor pullī mortuī hīc iacent?”

Aemilia: “Interrogā Iūliam: ea respondēre potest.”

Iūlius: “Eane etiam margarītās tuās reperīre potest?”

Aemilia “Surge, Iūli!” inquit, “Neque enim necesse est margarītās in hortō quaerere: in cubiculō nostrō sunt. Ī in cubiculum atque affeſ mihi margarītās!”

Iūlius autem Aemiliam aspiciēns “Margarītās tibi afferre” inquit “necesse nōn est. Sine ḥornāmentō fōrmōsissimum est collum tuum atque umerī tuī...”

Hīc Iūlius collō et umerīs Aemiliae ūscula fert atque “Iam venī mēcum” inquit “in cubiculum nostrum!”

Iūlius manum Aemiliae capit eamque sēcum dūcit i n cubiculum.

COLLOQVIVM QVINTVM DECIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servi

Post merīdiem Mārcus in hortō ambulāns Iūliam inter rosās sedentem videt. Puella quiēta est neque canit.

Frāter apud sorōrem cōnsidit eamque interrogat: “Cūr tam quiēta es, Iūlia, neque canis?”

Iūlia: “Nōn canō, quia trīstis sum.”

Mārcus: “Quid trīstis es? Nōnne rosae tē dēlectant?”

Mārcus Iūliae rosās pulchrās mōnstrat, neque ea rosās aspicit. In oculīs puellae lacrimae sunt. Mārcus eam lacrimāre videt.

Mārcus: “Quid est, Iūlia? Quid plōrās?”

Iūlia: “Nōn plōrō. Lacrimō quod pullī sunt mortuī. Ecce pullī.”

Iūlia nīdum ē rosīs sūmit et frātrī ostendit. In nīdō sunt quattuor pullī mortuī.

Mārcus tacitus pullōs aspicit, tum rīdēre incipit: “Hahaha!”

Iūlia: “Quid rīdēs, Mārce?”

Mārcus: “Rīdeō, quod pullī foedī sunt!”

Iūlia: “Fōrmōsī sunt pullī mortuī. Cūr tū eōs foedōs esse putās?”

Mārcus: “Aspice, Iūlia: corpora eōrum sunt nūda et sordida, colla nimis longa, ālae nimis brevēs. Nihil foedius est quam pullus mortuus!”

Haec verba audiēns Iūlia plōrāre incipit atque mātrem vocat:

“Uhuhū! Mamma!”

Mārcus rīdēns ā sorōre plōrante discēdit.

Aemilia accurrit et Iūliam oculōs tergēre ac laetam esse iubet:

“Tergē oculōs, Iūlia! Es laeta! Quid manū tenēs?”

“Nidum cum pullīs teneō” inquit Iūlia, et mātri nīdum et pullōs ostendit.

Aemilia nīdum aspiciēns “At mortuī sunt pullī!” inquit, “Cūr eōs pullōs foedōs nōn relinquis et mēcum venīs in villam?”

Haec verba audiēns Iūlia rūrsus plōrāre incipit.

Aemilia: “Dēsine plōrāre, Iūlia! Venī in cubiculum! Fessa es.”

Iūlia exclāmat: “Nōn sum fessa! Nōn sum fessa!” sed māter manum eius capit et eam sēcum in villam dūcit.

Nīdus ad terram cadit. Quattuor pullī mortuī in herbā iacent.

Iam Iūlia quiēta in lectulō suō dormit. Servī autem quiētī nōn sunt, sed canunt et rīdent, quia dominum nōn vident; servī enim dominum sevērum ā villā abesse putant.

Sed Iūlius, quī in peristylō est, servōs canere et rīdēre audit eōs- que quiētōs esse iubet: “Este quiētī, servī! Cūr canitis et rīdētis, dum Iūlia dormit?”

Respondent servī: “Canimus et rīdēmus quia laetī sumus. Nōnne tū canis et rīdēs cum laetus es?”

Dominus īrātus magnā vōce clāmat: “Tacēte!!! Ego dominus sum, vōs servī estis! Iūlia dormit.”

Puella dormiēns clāmōre patris excitātur. Iūlia ē lectō surgit atque ē cubiculō exit.

Iūlius filiam suam venīre videt eamque interrogat: “Quid nōn dormīs, Iūlia?”

Iūlia: “Nōn dormiō, quod tē clāmāre audiō; ita- que nōn possum dormīre. Cūr clāmās, pater?”

Iūlius: “Ego servōs clāmantēs tacēre iubeō. Nōnne servōs improbōs clāmāre audīs?”

COLLOQVIVM SEXTVM DECIMVM

Personae: Dōrippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus

Māne est. Urbs Rōma prīmā lūce sōlis orientis illūstrātur. Ventus frīgidus ā montibus flāre incipit.

Dōrippa, amīca Lȳdiae, ē lectō surgit et fenestram aperit. In viā īfrā fenestram Lepidum advenīre videt.

Lepidus, qui multās rosās sēcum fert, ad cubiculum Dōrippae ascendit atque intrāns “Salvē” inquit, “amīca mea!”

Dōrippa eum nōn salūtat.

Lepidus: “Ecce rosās quās tibi afferō, Dōrippa, rosa mea! Accipe hās rosās ab amīcō tuō!”

Dōrippa tacita Lepidum intuētur neque locō sē movet.

Lepidus: “Nōnne rosae tē dēlectant?”

Dōrippa rosās manū capit et ad terram iacit!

Lepidus: “Quid agis, Dōrippa? Cūr rosās pulchrās ad terram iacis?”

Dōrippa: “Eās rosās dā amīcae tuae!”

Lepidus: “At rosās amīcae meae dō.”

Dōrippa: “Nōn sum ego amīca tua.”

Lepidus: “Quid audiō?”

Dōrippa: “Id quod vērum est.”

Lepidus: “Sed ego tē amō, Dōrippa.”

Dōrippa: “Tū nōn mē, sed ancillam amās.”

Lepidus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Dīcō ‘nōn mē, sed ancillam ā tē amārī’.”

Lepidus: “Quam ancillam dīcis?”

Dōrippa: “Eam ancillam fōrmōsam cum quā ambulāre solēs.”

Lepidus: “Ego nōn soleō ambulāre cum ancillā.”

Dōrippa: “Putāsne mē oculōs nōn habēre? In mediā viā ancillae
ōscula dās!”

Lepidus: “Dēsine mē accūsāre, Dōrippa! Ea fēmina quam tū
‘ancillam’ dīcis nōn ancilla, sed... soror mea est.”

Dōrippa: “Vērum nōn dīcis. Tibi soror nūlla est. Sed mihi est
frāter magnus quī tē pulsāre potest!” Dōrippa ‘sibi frātrem
esse’ dīcit — id quod vērum nōn est!

Lepidus: “Ubi est ille frāter tuus?”

Dōrippa: “Hīc apud mē habitat.”

Lepidus: “Id vērum nōn est. Ego frātrem tuum nōn timeō!”

Dōrippa: “Nec frāter meus tē timet. Iam discēde, Lepide,
antequam ille revenit!”

Dum Dōrippa loquitur, aperītur ōstium, atque Lȳdia cum Mēdō
cubiculum intrat. Lȳdia et Mēdus Dōrippam salūtant et ab eā
salūtantur, Lepidō spectante.

Dōrippa sē ad Lepidum vertit et “Ecce frāter meus” inquit “quī
cum amicā suā venit!”

Mēdus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Sūme rosās tuās, Lepide, atque abī, antequam frāter
meus tē per fenestram iacit!”

Lepidus, quī Mēdum virum magnum et fortē atque fenestram
apertam videt, statim per ōstium ēgreditur neque rosās sēcum
fert. Dōrippa autem rosās sūmit eāsque per fenestram iacit in
viam!

*acc mē dat mihi
 tē tibi
 sē sibi*

D.: “*Mīhi frāter est*”
D. dīcit ‘*sibi frātrem
esse*’

Lýdia: "Quid agis, Dōrippa? Cūr amīcum tuum abīre iubēs ac
rosās per fenestram iacis?"

Dōrippa: "Is amīcus meus iam nōn est."

Mēdus: "Cūr mē 'frātrem tuum' appellās?"

Dōrippa: "Quia Lepidus frātrem meum verētur."

Lýdia: "Sed tibi nūllus est frāter, Dōrippa."

Dōrippa: "Nec Lepidō soror est! Ille dīcit 'sibi sorōrem esse',
ergō ego 'mihi frātrem esse' dīcō!"

Lýdia: "Cūr Lepidus dīcit 'sorōrem sibi esse'?"

Dōrippa: "Quia nōn mē, sed aliam fēminam amat. Eam fēminam
'sorōrem suam esse' dīcit — id quod vērum nōn est."

Hoc/dīcēns Dōrippa lacrimās tenēre nōn potest. Lýdia amīcam
lacrimantem complectitur atque cōnsōlārī cōnātur.

Lýdia: "Dēsine lacrimāre, Dōrippa mea! Gaudē quod ille vir
improbus tē nōn amat!"

Dōrippa: "Omnēs virī sunt ~~improbī~~!"

Lýdia: "Nōn omnēs, Dōrippa. Aspice Mēdum: is est vir probus
atque vērus amīcus, quī amīcam suam nōn relinquit.

Dōrippa Mēdum aspicit, tum ad Lýdiām sē vertēns "Et tū" inquit
"es fēmina proba atque vēra amīca, quae nōn relinquīs amīcam
tuam. — Sed quid hodiē māne ad mē venīs?"

Lýdia: "Veniō quia mihi necesse est Rōmā proficīscī cum amīcō
meō. In portū Āstiēnsī bona nāvis nōs opperītur, atque ventus
secundus est."

Dōrippa: “Ergō tū quoque mē relinquis! Iam neque amīcum
neque amīcam Rōmae habeō.”

Lȳdia: “Multae aliae amīcae sunt tibi, Dōrippa. Ego omnēs
amīcās meās Rōmānās relinquō.”

Dōrippa: “Sed cūr necesse est tē Rōmā proficīscī atque amīcās
tuās relinquere? Id tē interrogō.”

Lȳdia: “Quia amīcus meus mē Rōmae relinquere nōn vult.
Necesse est enim Mēdum Rōmā fugere, quia dominus eius hīc
eum reperīre potest. In Italiā quiētī vivere nōn possumus, quod
Mēdus dominum suum sevērum metuit.”

Mēdus: “Ego nūllum dominum metuō nec Rōmā fugiō!”

Lȳdia: “Sed necesse est nōs Rōmā profiscīscī.”

Mēdus: “Vērum dīcis: necesse est nōs simul in patriam nostram
redīre.”

Dōrippa: “Quae est patria vestra?”

Lȳdia: “Est Graecia. Mēdus in Graeciam, patriam suam, redire
vult, itaque necesse est mē simul in Graeciam īre, quae mea
quoque patria est; neque enim sine amīcō meō vivere possum.”

Mēdus: “Age, venī mēcum, Lȳdia! Tempus est abīre.”

dolēre ↔ gaudēre

Lȳdia amīcae suaē ūsculum fert et “Doleō” inquit “quod mihi
necesse est tē relinquere, mea Dōrippa. Bene vīve valēque!”

Mēdus: “Valē, Dōrippa!”

et vōs = etiam vōs

Dōrippa: “Et vōs valēte! Bene nāvigāte!”

Exit Mēdus, Lȳdiā sequente.

COLLOQVIVM SEPTIMVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Mārcus

Iūlia Mārcum interrogat: “Quid vōs discitis apud magistrum?”

Mārcus sorōrī respondet: “Computāre discimus.”

Iūlia: “Tū docē mē computāre, Mārce!”

Mārcus: “Ego nōn possum tē docēre, nec enim sum magister.

Sed tē interrogāre possum. Ergō respondē mihi: Quot oculī sunt tibi?”

Iūlia statim respondet: “Duo.”

Mārcus: “Rēctē respondēs, Iūlia. Quot oculī sunt deō Iānō?”

Iūlia: “Nōnne eī quoque duo oculī sunt?”

Mārcus: “Nōn duo tantum, nam Iānus est deus cui duae faciēs sunt.”

Iūlia: “Quōmodo?”

Mārcus: “Est ut dīcō. In faciē eius priōre sunt duo oculī, et in faciē posteriōre alterī duo oculī sunt. Iānus simul ante sē et post sē aspicere potest.”

Iūlia: “Ergō Iānus quattuor oculōs habet, nam duo et duo sunt quattuor.”

Mārcus sorōrem laudat: “Rēctē respondēs, Iūlia. Bene computās.”

Iūliā tacente, Mārcus “Nōnne tū gaudēs” inquit “quod ā mē laudāris?”

Iūlia: “Gaudēō quod ā tē laudor, sed id quod interrogor nimis facile est. Ego nōn parvōs tantum numerōs sciō.”

Mārcus: “Ā parvīs numerīs incipere oportet. Nunc autem ad hoc respondē: Quot digitī sunt tibi?”

Iūlia digitōs manūs sinistrae numerat: “Ūnus, duo, trēs, quattuor, quīnque. In hāc manū sunt quīnque digitī.”

Mārcus: “Et in manū dextrā item quīnque digitī sunt. Quot digitī sunt in duābus manibus tuīs?”

Iūlia: “Id nesciō.”

Mārcus: “Quot sunt quīnque et quīnque? Sī nesciis ad hoc respondēre, puella stulta es. Digitis computā!”

Iūlia quemque digitum manūs dextrae tangit, dum numerōs dicit ā sex ūsque ad decem: “Sex, septem, octō, novem, decem. Quīnque et quīnque sunt decem. Mihi sunt decem digitī.”

Mārcus: “Alterum respōnsum est rēctum — alterum nōn rēctum! Nec enim in manibus tantum, sed etiam in pedibus sunt digitī. In duōbus pedibus tuīs tot digitī sunt quot in manibus: quot igitur digitī sunt tibi?”

Iūlia: “Tot digitōs numerāre nōn possum.”

Mārcus: “Quot sunt decem et decem?”

Iūlia: “Duodecim, putō; nec vērō certa sum.” Iūlia Mārcō respōnsum incertum atque prāvum dat.

Mārcus: “Duodecim? Id respōnsum prāvum ac stultum est! Nōn cōgitās antequam mihi respondēs, Iūlia; itaque prāvē ac stultē respondēs!”

Iūlia, quae lacrimās tenēre vix potest, “Sed nimis difficile est” inquit “id quod interrogor ā tē, Mārcē; quamquam multum cōgitō, nōn possum rēctē respondēre.”

Mārcus: “Id quod tū ā mē interrogāris multō facilius est quam id quod nōs interrogāmur ā magistrō. Difficile nōn est numerāre omnēs digitōs suōs, et manuum et pedum. Incipe ab ūndecim!”

tot... quot = tam
multi... quam

Iūlia lacrimam dētergēns ab ūndecim numerāre incipit: “Ūndecim, duodecim, trēdecim, quattuordecim...” Hīc puella numerāre dēsinit atque “Cēterōs” inquit “numerōs nesciō.” Mārcus: “...quīndecim, sēdecim, septendecim, duodēvīgintī, ūndēvīgintī, vīgintī. Decem et decem sunt vīgintī. Tibi sunt vīgintī digitī.”

Iūlia frātrem laudat: “Tū bene computās, Mārce.”

Mārcus rīdēns “Laetor” inquit “quod ā sorōre meā laudor. Ā magistrō meō semper reprehendor, numquam laudor.”

Iūlia: “Vērum nōn dīcis; nam sī bene computās, ā magistrō laudāris, nōn reprehenderis.”

Mārcus: “At ab illō magistrō ego numquam laudor. Diodōrus mē laudāre nōn vult, quamquam saepe rēctē respondeō.”

Iūlia: “Cūr tē laudāre nōn vult magister?”

Mārcus: “Quia mē malum discipulum esse putat. Ego vērō putō Diodōrum malum esse magistrum!”

Iūlia: “Quid? Nōnne doctus est magister tuus?”

Mārcus: “Nōn dīcō ‘eum indoctum esse’, nam is multās rēs scit quās nōs discipuli nescīmus; sed malus est magister, quia nihil nōs docēre potest. Cum ille tergum vertit, nōs eum rīdēmus atque aliās rēs agimus — nec enim magister post sē aspicere potest ut Iānus! Et cum ille ē librō suō recitat, nōs semper dormīmus!”

Iūlia: “Vōsne dormītis magistrō recitante?”

Mārcus: “Nōn possumus nōn dormīre, cum magister doctus ē magnō librō recitāre incipit.”

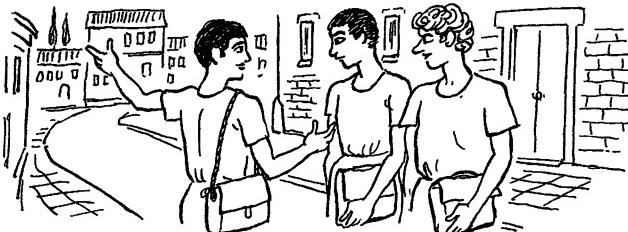
Iūlia: “Nōnne ā magistrō excitāmī?”

Mārcus: “Magister recitāns oculōs ā librō suō nōn tollit. Nihil igitur videt praeter librum, nihil audit praeter vōcem suam! Ergō nōs bene dormīmus, nec rūrsus excitāmūr antequam is recitāre dēsinit; tum clāmōre magistrī īrātī excitāmūr, nec

modo verbīs reprehendimur, sed etiam virgā verberāmūr!”

Iūlia: “Sī magistrum rīdētis atque in lūdō dormītis, rēctē reprehendiminī et verberāminī, neque enim in lūdō dormīre licet. Ego tē discipulum improbum nōn cōnsōlor, quod tergum tibi dolet, at dēlector lacrimīs tuīs!”

Mārcus: “Putāsne mē lacrimāre? Immō magister mē lacrimantem facere nōn potest, etiam sī mē iterum atque iterum verberat. Ego putō bracchium eius dextrum tam dolēre quam tergum meum!”

COLLOQVIVM DVODEVICESIMVM

Persōnae: Sextus, Mārcus, Titus

Merīdiē discipulī “Valē” inquiunt, “magister!” atque ē lūdō ex-eunt.

In viā ante lūdum Sextus Mārcum interrogat: “Ubi est is servus quī solet tē hīc exspectāre?”

Mārcus breviter respondet: “Hodiē abest.”

Titus: “Ergō necesse est tē ipsum rēs tuās portāre, ut ego et Sextus rēs nostrās ipsī portāmus.”

Mārcus: “Cūr vōs semper sōlī in lūdum ītis?”

Titus: “Quia nōs in ipsō oppidō Tūsculō habitāmus, nōn procul ab oppidō, ut tū. Ego gaudeō quod mihi necesse nōn est servum mēcum habēre.”

Mārcus: “At ego gaudeō quod mihi necesse nōn est tabulam et librōs portāre.”

Sextus: “Id necesse est hodiē.”

Mārcus rīdēns “Necesse nōn est” inquit, “sī vōs mēcum venītis ac rēs meās portātis!”

Titus: “Quid? putāsne nōs servōs esse tuōs?”

Sextus: “Mihi nōn licet tēcum venīre, nam domī māter mē exspectat.”

Mārcus: “Itane mātrem tuam verēris, Sexte?”

Sextus, quī mātrem suam amat atque verētur ut filius probus, nihil ad hoc respondet.

inter sē aspiciunt
: Titus Sextum
aspicit et Sextus
Titum

Mārcus: “Certē vōs filiī probī estis, sī semper rēctā viā ad
mammās vestrās redītis!”

Titus et Sextus inter sē aspiciunt. Paulō post trēs puerī simul per
portam ex oppidō ēgrediuntur, Mārcus autem ipse librum et
tabulam suam portat.

Dum puerī in viā ambulant, Sextus Mārcō “Ubi est” inquit “is
servus quem dīcis hodiē abesse?”

Mārcus: “Putō Mēdum esse Rōmae, nam sciō puellam Rōmānam
ab eō amārī. Mēdus dīcit ‘amīcam suam esse fēminam
pulcherrimam’.”

Titus: “Omnēs virī id dīcere solent. Nōnne pater tuus dīcit
‘fēminam pulcherrimam esse mātrem tuam’?”

Mārcus: “Saepe ita dīcit pater — et vērē dīcit. Itaque mātriō
ōrnāmenta et vestimenta pulchra largītur. Māter mea gemmīs et
margarītīs clārissimīs ūrnātur.”

Sextus: “Pater meus dīcit ‘mātrem meam etiam sine ūrnāmentīs
fēminam esse pulcherrimam’.”

Mārcus: “Quārē id dīcit pater tuus? Ita mātrem tuam cōnsōlātur,
quod nūlla eī dat ūrnāmenta.”

Sextus: “Necesse nōn est fēminam fōrmōsam gemmīs et
margarītīs ūrnārī.”

Mārcus rīdēns “Ergō” inquit “necesse est mātrem tuam ita
ōrnārī!”

Ad haec verba Sextus īrātus exclāmat: “Quid? Tūne dīcis
‘mātrem meam fēminam turpem esse?’” simulque ōs Mārcī
pugnō pulsat! Mārcus perterritus sē dēfendere cōnātur, sed
Sextus corpus eius complectitur eumque ad terram iacit.
Antequam Mārcus rūrsus surgere potest, Sextus, quī puer
gravior est, super pectus eius cōnsidit.

Sextus pugnum ante oculōs Mārcī tenēns “Dīc” inquit “‘fēmi-
nam pulchriōrem esse mātrem meam quam tuam’!”

Mārcus: “Fēmina pulchrior est māter mea quam tua!”

Sextus īrātus “Prāvē dīcis” inquit, ac puerum iacentem pulsat.

Mārcus: “Quid mē pulsās? Dīcō id quod mē iubēs.”

Sextus: “Iubeō tē ‘mātrem *meam* pulchriōrem esse’ dīcere.”

Mārcus: “Atque ego id ipsum ‘mātrem *meam* pulchriōrem esse’ dīcō.”

Sextus: “Nōn ‘*meam*’, sed ‘*tuam*’ dīcere oportet.”

Mārcus: “*Tuam*.”

Sextus: “Dīc tōtam sententiam: ‘Māter tua pulchrior est quam *mea*’.”

Mārcus: “Iam ipse dīcis ‘mātrem *meam* pulchriōrem esse’!”

Sextus: “Id nōn dīcō, sed tē ita dīcere iubeō.”

Mārcus: “Cūr igitur mē pulsās, cum id dīcō?”

Sextus: “Quia prāvē dīcis. Iam dīc rēctē!”

Mārcus: “Rēctē!”

Sextus: “Etiamne mē rīdēre audēs? Iam satis est. Hoc accipe!”

Ita dīcēns Sextus nāsum Mārcī pugnō pulsat.

Mārcus perterritus Titum vocat: “Tite! Tite! Dēfende mē ab hōc puerō barbarō!”

Statim Titus, quī sanguinem dē nāsō Mārcī fluere videt, Sextum ā tergō oppugnat. Sextus, quamquam puer fortis est, simul contrā duōs puerōs pugnāre nōn potest: iam is in viā dūrā iacet sub Titō et Mārcō, quī eum semel atque iterum pugnīs pulsant. Sextus sē locō movēre nōn potest, quod duo puerī super corpus eius sedent alter bracchia, alter crūra tenēns.

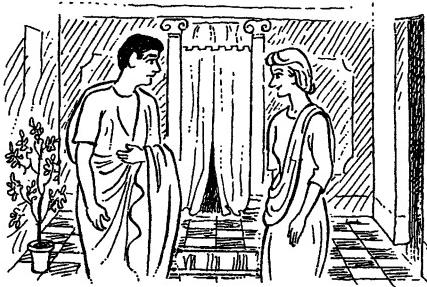

Tum Sextus “Aspicite caelum!” inquit, “Ecce nūbēs ātræ. Nōn-ne tempestātem ac fulgura verēmini?”

Eōdem tempore caelum magnō fulgure illūstrātur atque imber cadere incipit. Titus et Mārcus, quī fulgura ac tonitrum verentur, statim surgunt et Sextum in viā iacentem relinquunt. Titus librum tabulamque suam tollit et rēctā viā ad oppidum currit. Item Mārcus rēs suās tollit atque abīre vult, cum tabulam Sextī in mollī herbā apud viam iacēre videt. Quid tum facit Mārcus? Tabulam Sextī capit tabulamque suam in locō eius pōnit. Deinde sōlus per imbrem ambulat ad vīllam.

Postrēmō surgit Sextus. Vestimenta eius sordida sunt, sanguis dē nāsō fluit, deest ūnus ē dentibus priōribus. Antequam ad oppidum īre incipit, tabulam in herbā iacentem tollit. Sextus, quī eam putat tabulam suam esse, Tūsculum ad mātrem redit.

COLLOQVIVM VNDEVICESIMVM

Persōnae: Fabia, Cornēlius

Cornēlius iam domī est apud Fabiam uxōrem, quae marītum adesse gaudet. Post merīdiem marītus et uxor in ātriō Sextum, filium suum, exspectant.

Fabia: “Ō, quam sōla hīc eram sine tē, mī Cornēlī! Sed iam gaudeō tē mēcum esse.”

Cornēlius: “Ego nōn minus gaudeō mē esse domī apud tē, uxōrem meam amantissimam. In urbe Rōmā male mē habeō, sed Tūsculī semper dēlector domō meā pulcherrimā...”

Fabia: “Num domō tuā plūs dēlectāris quam uxōre tuā?”

Cornēlius: “Scīs nihil ā mē plūs amārī quam tē, mea Fabia. Hāc domō dēlector et quia ipsa per sē pulchra est et quia hīc uxōrem meam pulcherrimam aspiciō.”

Fabia: “Mē quoque dēlectat domus nostra, quamquam minor est quam aliae domūs nec signīs deōrum īrnātur.”

Cornēlius: “Sciō multās domōs Tūsculānās et māiōrēs et meliōrēs esse quam nostrām atque columnīs et signīs pulchriōribus īrnārī, nec tamen haec domus mihi vidētur minus pulchra esse. Domūs hominū dīvitum signīs deārum magnificīs īrnāntur — domus mea fēminā īrnātur optimā et pulcherrimā!”

rēs pulchra (esse)
mihi vidētur =
rem pulchram
esse putō

Fabia: “Verbīs magnificīs scīs tū laudāre et uxōrem et domum tuam, Cornēlī. Mihi quoque haec domus pulchra vidētur, nec

ūllum peristylum flōribus pulchriōribus ḫrnātur quam nostrum;
sed hoc ātrium nimis obscūrum est.”

Cornēlius: “Cum sōl lūcet, ātrium nostrum satis clārum est. Iam
vērō caelum nūbibus ātrīs operītur, itaque obscūrum est
ātrium.”

Fabia caelum obscūrum aspicit et “Rēctē dīcis” inquit, “Sed,
nesciō quōmodo, merīdiē prope tam obscūrum est quam
vesperī.”

Cornēlius: “Nōn merīdiēs, sed hōra septima est.”

Fabia: “Iamne hōra septima est? Ubi igitur est Sextus? Nōn
multō post merīdiem ē lūdō redīre solet. Quid eum in viā
agere putās?”

Cornēlius: “Nesciō. Sunt puerī puerī...”

Fabia: “At Sextus semper rēcta viā domum redit.”

Cornēlius: “Sī improbī sunt discipulī, ūsque ad hōram septimam
in lūdō tenentur ā magistrō.”

Fabia: “Sextus nōn est discipulus improbus. Praetereā ille lūdī
magister pigerrimus numquam discipulōs suōs post merīdiem
tenet: hōrā sextā omnēs domum remittit, neque eōs post
merīdiem revenīre iubet — ut aliī magistrī.”

Cornēlius: “Ego nōn putō pigrum esse magistrum Sextī. Certē
nōn optimus est magister, sed tamen melior est quam tū putās.
Nōnne filium nostrum bene legere, scribēre, computāre
docet?”

Fabia: “Sextus discipulus industrius ac prūdēns est, ut scīs; ergō
bene discit, quamquam male docētur ā magistrō pigrō atque
stultō!”

Cornēlius: “Ita sunt mātrēs discipulōrum: sī filiī eārum male
discunt, magistrum accūsant ‘eum’ que ‘male docēre’ dīcunt;
sī autem bene discunt filiī, nōn magistrum, sed discipulōs
laudant.”

domum = ad
domum

Fabia: “Nōnne licet mihi laudāre Sextum? An putās tuum
Sextum malum esse discipulum?”

Cornēlius: “Id nōn dīcō. Sciō Sextum bonum discipulum esse,
nec vērō Diodōrum malum esse magistrum putō.”

Fabia: “Cūr igitur aliī parentēs filiōs suōs ad aliōs magistrōs
mittunt?”

Cornēlius: “Nōn omnēs id faciunt. Filiī Iūlii ab eōdem magistrō
docentur ac filius noster.”

Fabia: “Sciō Diodōrum adhūc quattuor discipulōs habēre, quōrum
duo sunt filiī Iūlii; sed ante paucōs mēnsēs octō discipulōs
habēbat. Iamne intellegis malum esse magistrum, quī ā
discipulīs suīs relinquitur?”

Cornēlius: “Certē nōn pēior lūdī magister est Diodōrus quam ille
quī mē Rōmae docēbat.”

Fabia: “Neque Sextus, ut ego putō, pēior discipulus est quam tū
apud magistrum tuum erās.”

Cornēlius: “Ergō optimus discipulus est Sextus!”

Fabia: “Hīs verbīs nōn modo Sextum, sed etiam tē ipsum laudās,
Cornēli.”

Cornēlius: “Ego ipse nōn plūs mē laudō quam magister meus mē
laudābat: semper enim dīcēbat ‘optimum mē esse discipulum’.”

Fabia: “Itane dīcēbat magister tuus?”

Cornēlius: “Ita, atque vērē dīcēbat; nam cēterī discipulī omnēs
pēiōrēs erant: male computābant, male scribēbant, male reci-
tābant, quia cotidiē in lūdō dormiēbant nec magistrō pārēbant
— ego sōlus bene computābam, bene scribēbam, bene recitā-
bam, quia numquam in lūdō dormiēbam, sed omnia verba
magistrī audiēbam et semper eī pārēbam!”

Fabia: “Sī hoc vērum est, tū certē optimus erās omnium disci-
pulōrum!”

Cornēlius: “Rēctē dīcis, Fabia: ego optimus discipulus eram!”

Fabia: “Tacē, Cornēlī! Nōn oportet sē ipsum ita laudāre. Num vērē eōdem modō ā magistrō tuō laudābāris?”

Cornēlius: “Iis ipsīs verbīs laudābar ā magistrō meō. Sed iam taceō. Hoc tantum addō: Cum ita mē laudō, simul laudō magistrum meum; ego enim bonus discipulus eram et bene discēbam, quod ab optimō magistrō docēbar.”

Fabia: “Cūr cēterī discipulī tam male docēbantur ab illō magistrō optimō?”

Cornēlius: “Nōn male docēbantur, sed tamen male discēbant, quia ipsī tam pigrī erant quam filius Iūlii.”

Fabia: “Utrum filium dīcis, māiōremne an minōrem?”

Cornēlius: “Filiū eius māiōrem dīcō, eum cui praenōmen est Mārcus.”

Fabia: “Rēctē dīcis, Cornēli. Is enim discipulus omnium pigerrimus est atque tam stultus quam puer barbarus!”

Cornēlius: “Nimis sevēra es, Fabia. Discipulum pigrum esse Mārcum sciō — Iūlius ipse id dīcit —, nec tamen putō eum stultiōrem esse quam cēterōs discipulōs.”

Fabia: “Ergō Mārcus, putō, tam prūdēns est discipulus quam Sextus noster! Nōnne tibi satis est laudāre malum magistrum — etiamne discipulum eius pessimum laudāre audēs? Verbīs tuīs laudantibus omnēs rēs in contrāriam partem vertis!”

Tum Cornēlius rīdēns “Id nōn dīcis” inquit “cum pulchritūdinem tuam laudō!” — sed eō ipsō tempore ātrium illūstrātur clārisimō fulgure atque māximus tonitrus audītur. Verba Cornēliī propter tonitrum ā Fabiā nōn audiuntur.

COLLOQVIVM VICESIMVM

Persōnae: Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus

Diodōrus, lūdī magister, quī laetātur discipulōs improbōs iam abesse, suum Tlēpolemum servum vocat.

Tlēpolemus intrāns silentium dominī animadvertisit eumque interrogat: “Valēsne, domine?”

Diodōrus: “Nōn rēctē valeō, Tlēpoleme. Fessus sum. Caput dolet — et bracchium dextrum.”

Tlēpolemus: “Cūr medicum nōn adīs?”

Diodōrus: “Medicus stultus est. Ipse melius mē sānāre possum. Prīnum ēsse et bibere volō, tum dormīre. Affer mihi cibum!”

Exit Tlēpolemus. Paulō post pānem et duōs piscēs et pōculum aquae plēnum dominō affert.

Diodōrus aquam vidēns “Quid?” inquit, “Aquamne mihi affers?”

Tlēpolemus: “Merīdiē aquam bibere oportet.”

Diodōrus: “Servōs oportet aquam bibere. Ego nōn aquam, sed vīnum bibere volō.”

vīnum -ī n

Tlēpolemus: “Sine pecūniā vīnum tibi emere nōn possum, nec tū mihi ullam pecūniām dās.”

Diodōrus saccum nummōrum plēnum servō ostendit atque “Hodiē” inquit “nummōs habeō. Nescīsne kalendās Iūniās esse hodiē? Kalendīs mercēdem accipiō ā discipulīs. Iam bonum vīnum emere possum.”

Tlēpolemus: “Ego ad tabernam ībō vīnumque tibi emam.”

Diodōrus: “Bene faciēs. Ecce pecūnia.” Magister servō suō dēnārium dat.

Servus ad ūstium versus gradum facit, cum Diodōrus “Manē!” inquit, “Nōlī abīre! Ipse ad tabernam ībō.”

Tlēpolemus: “Vīsne mē tēcum venīre? Ego vīnum feram.”

Diodōrus: “Volō tē hīc manēre. Vīnum ē tabernā nōn feram, sed illīc bibam. Redde mihi nummum!”

Servus dominō dēnārium reddēns “Paulum bibe!” inquit, “Cūrā corpus tuum!”

“Tū officium tuum cūrā!” inquit Diodōrus, “Nōn medicus, sed servus meus es.”

Tlēpolemus: “Quid vīs mē facere?”

Magister epistulam prōmit atque “Hanc epistulam” inquit “volō tē ad Lūcium Iūlium Balbum ferre.”

Tlēpolemus: “Ubi habitat ille?”

“Aspice per hanc fenestram!” inquit Diodōrus, “Vidēsne illum montem?”

Tlēpolemus per fenestram apertam montem Albānum aspicit.

Inter Tūsculum et montem Albānum parva vallis interest.

“Videō” inquit Tlēpolemus, “Est mōns Albānus.”

Diodōrus: “Villa Iūlii sub illō monte sita est, nec vērō ab hōc locō cernī potest; sed ecce via angusta quae ad villam fert.
Age, discēde!”

Tlēpolemus: “Quid est in epistulā?”

Diodōrus: “Nihil ad tē, serve! Modo fac officium tuum! Valē!”

Tlēpolemus discēdit epistulam magistrī ferēns.

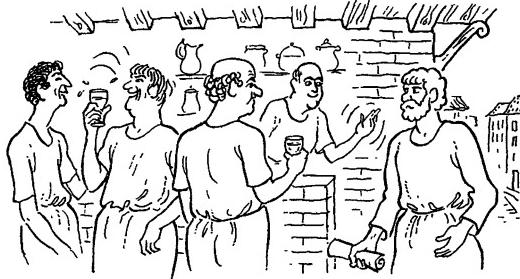
Sōlus Diodōrus pānem et piscēs ēst atque paulum aquae bībit.

Hodiē autem, quamquam fessus est, post cibum nōn dormit,

vīs-ne mē tē-cum
venīre? (: iubēs-
ne mē... v.?)
volō tē... manēre
(: iubeō tē... m.)

angustus -a -um
↔ lātus

facere
imp fac! facite!

sed statim domō exit. Magister viam angustam intrat, ubi tabernam obscuram adit. Ea taberna plena est hominum bibentium qui inter sē colloquuntur, aliī clāmant rīdentque, aliī canunt. Iam Diodōrus quoque ē magnō pōculō vīnum bībit, dum colloquitur cum amīcīs.

“Salvē, lūdī magister!” inquit ūnus ē bibentibus.

Diodōrus pōculum tollēns “Et tū salvē, Symmache!” inquit.

Symmachus: “Quid agis? puerōs nōn docēs?”

Diodōrus: “Quid tū, medice? aegrōs nōn cūrās?”

Symmachus: “Hōc annī tempore paucī sunt aegrī.”

Diodōrus: “Mihi sunt paucī discipulī — quōs merīdiē domum remittō, neque eōs post merīdiem revenīre iubeō. Sex hōrās puerōs docēre satis est mihi! Nunc vērō vīnum bibere volō.”

Symmachus: “Merīdiē nōn vīnum, sed aquam bibere oportet.”

Diodōrus: “Cūr nōn lac bibere mē iubēs, medice, ut parvulum īfantem?”

Symmachus: “Sī vīs sānus vīvere, paulum vīnī bibe! Cūrā corpus tuum!”

Diodōrus: “Semper mē paulum bibere iubēs, sed ipse plūra pōcula bibis quam ego.”

Symmachus: “Ego rēctē valeō, nec plūs bībō quam opus est. Tē autem male valēre videō, Diodōre, ac medicus tuus sum.”

Diodōrus: “Ego satis bene valeō, quamquam fessus sum atque caput mihi dolet.”

sanguinem mittere
= vēnam aperīre

- Symmachus: “Ergō sanguis tibi superest. Vīsne me sanguinem
mittere tibi?”
- Diodōrus: “Nōlō profectō! Iam satis dolet bracchium. Eō modō
mē sānāre nōn potes.”
- Symmachus: “Mēne malum esse medicum putās?”
- Diodōrus: “Immō optimum tē esse medicum putō. Sed hoc quod
mē fessum ac dolentem facit nūllus medicus potest sānāre.”
- Symmachus: “Quid est hoc quod ā nūllō medicō sānārī potest?”
- Diodōrus: “Quod ego malus sum magister! Discipulī meī male
discunt nec mihi pārent...”
- Symmachus: “Atque ego optimum tē esse magistrum putābam.”
- Diodōrus: “Parentēs id nōn putant, neque igitur līberōs suōs ad
mē mittere volunt.”
- Symmachus: “Quot discipulī sunt tibi?”
- Diodōrus: “Adhūc quattuor; sed mox iī quoque mē relinquent.”
- Symmachus: “Cūr hoc metuis?”
- Diodōrus: “Quia Iūlius, pater duōrum discipulōrum, mox epis-
tulam leget in quā scrībō ‘discipulum improbum ac pigrum
esse eius filium māiōrem’ — id quod vērum est!”
- Symmachus: “Etiam sī vērum est, necesse nōn erat tē id scribēre.
Certē Iūlius nōn minus irātus erit tibi, quod tū filium eius
māiōrem nihil docēre potes, quam mihi iam est, quia ego nōn
possum sānāre filium eius minōrem.”
- Diodōrus: “Nesciēbam tē eius familiae medicum esse. Sed cūr
filium Iūlii sānāre nōn potes?”
- Symmachus: “Profectō possum. Puer pede tantum aeger est,
atque etiam sine medicō mox sānus erit. Neque igitur, ut nunc
putō, necesse erat sanguinem eī mittere. Iūlius dīcit ‘filium
suum propter medicum iam nōn sōlum pede, sed etiam
bracchiō aegrūm esse, atque mē esse malum medicum!’”
- Diodōrus: “Nōlī id cūrāre, Symmache!”

Symmachus: “Facile est hoc dīcere, sed Iūlius mē rūrsus arcessere nōn vult nec mihi mercēdem meam dare.”

Diodōrus: “Idem Iūlius iam dicet ‘mē esse lūdī magistrum pessimum’, neque mihi ex hōc diē mercēdem dabit. Sed ego id nōn cūrō. Iam nōlō puerōs docēre. Lūdum meum claudam. Dum discipulōs pigrōs litterās et numerōs docēre cōnor, nūllum mihi tempus vacuum est ad librōs meōs.”

Symmachus: “At quōmodo tū vīvēs sine mercēde?”

Diodōrus: “Ego neque uxōrem neque līberōs habeō. Paulum mihi satis est. Omnēs rēs meās vēndam praeter librōs: etiam sī nihil aliud possidēbō, parvō bene vīvere poterō.”

parvum -ī n
= paulum

Symmachus: “Etiamne vīnō carēbis?”

Diodōrus: “Sī necesse erit, aquam bibam — dum bonōs librōs legam.”

Symmachus: “Quōs tū ‘bonōs librōs’ dīcis?”

Diodōrus: “Multōs ‘bonōs librōs’ dīcere possum, sed in prīmīs librōs Platōnis, in quibus Sōcratēm cum amīcīs colloquentem facit. Semper dēlector cum legō sermōnēs illōs clārissimōs, quamquam multa sunt in iīs quae ego nōn bene intellegō; neque Aristotelēs, discipulus Platōnis doctissimus, facilior esse mihi vidētur. Iam vērō Epicūrī librōs legere incipiam.”

in prīmīs = ante
aliōs omnēs
Platō -ōnis m
Sōcratēs -is m

Symmachus: “Quis est Epicūrus?”

Diodōrus: “Epicūrus est philosophus Graecus, ut Sōcratēs et Platō et Aristotelēs.”

Aristotelēs -is m
Epicūrus -i m

Symmachus: “Ego numquam philosophum audiō aut legō. Cūr tū philosophōs Graecōs ita dīligis?”

Diodōrus: “Quia philosophī nōs rēctē bēātēque vīvere docēnt. Nōlī putāre, Symmache, hominī satis esse corpus cūrāre: etiam mentem cūrāre opus est, neque id fierī potest sine librīs philosophōrum. Is sōlus bēātus esse mihi vidētur cui nōn modo corpus sānum est, sed etiam mēns sāna in corpore sānō.”

philosophus -ī m

mēns mentis /
↔ corpus

Symmachus: “Ego beātē vīvō ac mentem sānam habeō, quamquam philosophōs nōn legō neque deōs vereor.”

Diodōrus: “Epicūrus docet deōs rēs hūmānās nōn cūrāre.”

Symmachus: “Ego putō nūllōs esse deōs. Tūne Iovem cēterōsque deōs verēris?”

Diodōrus. “Nōn vereor eōs, ut mē docet Epicūrus. Sed, nesciō quōmodo, multās rēs videō quae incertum mē faciunt. Sī nūllus est deus, quōmodo sōl et stellae movērī possunt? unde oriuntur ventī et imbrēs? quis fulgura tonitrūsque efficit?”

Symmachus: “Interrogā Epicūrum, magistrum tuum!”

Diodōrus: “Sī Epicūrum rēctē intellegō, ‘haec omnia per sē fierī’ dīcit. Praetereā dīcit, ut ante eum Dēmocritus, ‘omnem rem, omnem māteriam effici ex partibus minimis, quae semper moventur.’ Eae particulae minimae, quae dīvidī nōn possunt, Graecē appellantur ‘atomī’.”

Symmachus pōculum tollēns “Quid?” inquit, “Etiamne hoc pōculum ex minimis particulīs cōnstāre putās? Cum tam stultē loqueris, nōn putō mentem tibi sānam esse!”

Diodōrus: “Adhūc incertus sum, sed iam plūra dē nātūrā rērum legam apud Epicūrum et apud Lucrētiū.”

Symmachus: “Quis est Lucrētius?”

Diodōrus: “Est discipulus Epicūrī Rōmānus. Sex librōs eius possideō quibus titulus est *Dē rērum nātūrā*.”

Hīc Symmachus pōculum exhauriēns “Bene valē” inquit, “discipule Epicūrī!” Sed eō ipsō tempore fulgor clārissimum tabernam obscūram illūstrat, sequente tonitrū māximō. “Iuppiter Optime Māxime!” exclāmat medicus perterritus, dum pōculum eī ē manū lābitur.

Diodōrus rīdēns “Vidēsne” inquit “pōculum tuum cōnstāre ex particulīs minimis?”

particula = parva
pars
atomus -īf

cōnstāre ex =
effici ex

nātūra -ae f

Lucrētius -ī m

ex-haurīre
↔ implēre

COLLOQVIVM VNVM ET VICESIMVM

Persōnae: Diodōrus, Symmachus, Sextus

Viae oppidī, quae paulō ante plēnae erant hominum, iam propter tonitrum atque imbrem vacuae sunt. Hominēs enim fulgura tonitrumque metuunt neque per imbrem ambulāre volunt.

Diodōrus quoque cum amīcō suō Symmachō sub tēctō manet. Iterum atque iterum taberna obscūra fulgure clārissimō illūstrātur. Inter tonitrūs amīcī colloquī ac vīnum bibere pergunta. Medicus iam novum pōculum vīnī plēnum tenet.

Diodōrus autem pōculum vacuum in mēnsā pōnit et “Tempus iam est” inquit “domum mē redīre. Post merīdiem hōram dormīre soleō.”

Symmachus: “Per hunc tonitrum dormīre nōn potes. Manē sub tēctō atque alterum pōculum bibe mēcum!”

Diodōrus: “Num melius est bibere quam dormīre?”

Symmachus: “Certē vīnum bibere melius est quam per imbrem frīgidum ambulāre. Ecce vacuae sunt viae. Nēmō per hunc imbrem inter tot fulgura ambulāre audet.”

Diodōrus alterum pōculum vīnī poscit. Tum viam aspiciēns puerum sōlum ambulantem videt atque “Vidēsne” inquit “parvum puerum quī nec fulgura nec imbrem metuit?”

Symmachus puerum vocat: “Heus, puer! Venī sub tēctum! Nōlī per imbrem frīgidum ambulāre!”

heus! : audi!
sub + abl/acc:
manē sub tēctō
venī sub tēctum

Ad vōcem Symmachī puer sē vertit et tabernam adit. Nōn sōlum ūmida, sed etiam sordida sunt vestīmenta eius, atque faciēs cruōre et sordibus operītur. Itaque Diodōrus nōn cognōscit discipulum suum Sextum, neque Sextus in tabernā obscūrā magistrum suum cognōscit.

Symmachus puerum sordidum spectāns exclāmat: “Ō, quam sordidus es, puer! Unde venīs et quō īs?”

Sextus respondet: “Ē lūdō venīo et domum eō.”

At Symmachus “Nōn rēctā viā” inquit “ē lūdō venīs.”

Hic taberna novō fulgure illūstrātur. Symmachus cruōrem in faciē puerī cōspiciēns “Quid?” inquit, “unde est crōr ille? Num magister lūdī ōs tuum ita pulsāvit?”

Simul Sextus magistrum suum inter hominēs bibentēs cognōscit et “Salvē” inquit, “magister!”

Symmachus Diodōrō “Tūne” inquit “eius puerī es magister?”

“Ita sum” inquit Diodōrus, “Iam discipulum meum cognōscō. Sextus est discipulus meus optimus.”

Ad hoc Symmachus “At tū” inquit “magister es sevērissimus, sī discipulum tuum optimum pugnō pulsāvistī!”

Diodōrus: “Ego nōn pulsāvī eum.”

Symmachus: “Sed ecce crōr in faciē puerī. Aliquis ōs et nāsum eius pulsāvit. Quis tē pulsāvit, puer?”

Tacente Sextō, Diodōrus “Certē” inquit “is cum aliīs puerīs pugnāvit et ab iīs pulsātus est.”

Symmachus: “Nōn magistrum, sed discipulum interrogāvī. Tū respondē, Sexte: ā quō pulsātus es?”

Sextus: “Ā Mārcō pulsātus sum. Sed ego ipse Mārcum pulsāvī.”

Diodōrus: “Cūr tū Mārcum pulsāvistī?”

Sextus: “Quia puer improbus est. Prīnum dīxit ‘mātrem meam turpem esse’, deinde mē ‘puerum barbarum’ appellāvit! Itaque eum pulsāvī!”

Diodōrus: “Profectō nōn sine causā Mārcum pulsāvistī. Ego tē nōn reprehendō. Sed quid tū ipse ab eō pulsātus es? Nōn putō Mārcum tam validum esse quam tē.”

Sextus: “Nōn ā Mārcō sōlō, sed ā Mārcō et Titō pulsātus sum.
Duo puerī mē ūnum pulsāvērunt!”

Diodōrus: “Ubi pugnāvistis?”

Sextus: “Pugnāvimus in viā nōn procul ā portā.”

Symmachus: “Cūr tam sordida est vestis tua?”

Sextus: “Quia humī iacuī. Sed vestis Mārcī tam sordida est quam mea: is quoque humī iacuit...” Sīc Sextus dē pugnā puerōrum nārrāre pergit.

Symmachus, postquam omnia audīvit, “Iam satis nōbīs nārrāvistī” inquit “dē pugnā vestrā. Ostende mihi tabulam tuam!

Magister iam dīxit ‘tē esse discipulum optimum’.”

Sextus medicō tabulam ostendit, in quā litterae scriptae sunt.

Symmachus litterās legere cōnātur et “Hās litterās foedās” inquit “vix legere possum.”

Diodōrus: “Quid ais? Nōnne pulchrae tibi videntur litterae Sextī?
Ego illās litterās laudāvī: dīxī ‘Sextum et pulchrē et rēctē scripsisse’.”

Symmachus: “Tūne hās litterās foedās laudāvistī? Neque sōlum foedē, sed etiam prāvē scripsit discipulus tuus optimus! Itane tū eum scribere docuistī?”

“Ego Sextum pulchrē et rēctē scribere docuī” inquit Diodōrus,
“Dā mihi tabulam!” Et, postquam tabulam in manūs sūmpsit:
“Quid hoc est? Tūne hās litterās scripsisti?”

Sextus: “Quārē id mē interrogās, magister? Certē ego litterās scripsi, atque tū eās laudāvistī: dīxistī ‘mē pulcherrimē et rēctissimē scripsisse’.”

Diodōrus: “Hae litterae foedissimae ā tē scriptae nōn sunt.

ferre:
ferō ferimus
fers fertis
fert ferunt

- Nōn tua, sed Mārcī est haec tabula. Cūr tū tabulam Mārcī tēcum fers? Vōsne tabulās mūtāvistis?”
- Sextus: “Nesciēbam mē tabulam aliēnam ferre. Sed iam intellegō Mārcum tabulās mūtāvisse. Eum putō meam tabellam sūmpsisse.”
- Symmachus: “Cūr Mārcus tabellās mūtāvit?”
- Diodōrus: “Stultē interrogās, medice. Mārcus patrī suō tabellam Sextī ostendet atque dīcet ‘sē eās litterās pulchrās scripsisse’.”
- Symmachus: “Et simul Sextus patrī suō hanc tabellam ostendet atque dīcet ‘Mārcum hās litterās foedās scripsisse’.”
- Diodōrus: “Rēctē dīcis. Sed neque Iūlius, pater Mārcī, neque Cornēlius, pater Sextī, filiō suō crēdet. Iam nōn sōlum Iūlius, sed etiam Cornēlius dīcet ‘mē esse pessimum magistrum’!”
- Sextus: “Meus pater mihi crēdet: scit enim mē nōn mentīrī. Ego semper vērum dīcō ac parentibus meīs pāreō.”
- Symmachus: “Sī id vērum est, profectō nōn sōlum bonus discipulus es, sed etiam bonus filius.”
- Diodōrus: “Bonus filius semper rēctā viā ē lūdō domum redīre dēbet.”
- Sextus: “Ego rēctā viā redīre soleō. Hodī vērō Mārcus rīdēns dīxit ‘mē, ut filiolum probum, semper rēctā viā ad mammam meam redire!’ Ita Mārcus mē sēcum dūxit.”
- Symmachus: “Ergō nōn parentibus, sed Mārcō pāruistī hodī.”
- Sextus: “Est ut dīcis: Mārcō pāruī — sed paulō post pulsāvī eum! Iam rēctā viā domum ībō ac parentibus meīs nārrābō hoc quod vērum est: ‘Mārcum mātrem meam fēminam turpem et mē puerum barbarum appellāvisse!’ Tum māter nōn mihi, sed Mārcō īrāta erit, atque gaudēbit puerum illum improbum ā mē pulsātum esse!”
- Hoc dīcēns Sextus ex tabernā exit et domum īre pergit.

dūcere
dūxisse
dūx- < dūcs-

COLLOQVIVM ALTERVM ET VICESIMVM

Persōnae: Dōrippa, Sanniō, Albīnus

Sōla in cubiculō suō Dōrippa forem clausam aspicit, tum ad fenestram apertam accēdit, unde Tiberim flūmen spectat et pontem Fabricium, quī dūcit ad parvam īnsulam in mediō flūmine sitam.

pōns pontis *m*

Dōrippa sīc loquitur sēcum: “Quid iam hīc exspectō? Ab omnibus amīcīs relinquo. Quārē maneō in hāc urbe, ubi nēmō mihi est amīcus?” Tum oculōs terget atque ē cubiculō exit.

Iānitor, cui nōmen est Sanniō, Dōrippam ēgredientem interrogat: “Quō īs, Dōrippa?”

Sanniō -ōnis *m*

Dōrippa intrā līmen resistēns “Ad forum eō” inquit, “Nōlō sōla manēre in hāc domō. Sī Lepidus revenit, nōlī admittere eum!”

vidēre
vīdisse

Iānitor faciem Dōrippae trīstem aspiciēns “Numquam” inquit “tē trīstiōrem vīdī. Quid tibi est?”

Dōrippa: “Nūlla fēmina mē miserior vīvit, Sanniō. Melius est mē mortuam esse quam sine amīcīs in hāc urbe vīvere!”

mē (*abl*) miserior
= miserior quam
ego

Sanniō: “Quid ais: ‘sine amīcīs’? Nūper nōn modo Lepidus amīcus, sed etiam Lȳdia amīca tua hīc fuērunt. Ipse vīdī Lepidum flōrēs tibi afferre.”

Dōrippa flōrēs extrā līmen iacentēs iānitōrī mōnstrat et “Ecce” inquit “flōrēs Lepidī in viā. Nōlō flōrēs accipere ab illō virō

*dare
dedisse*

improbō. Nec hunc ānulum, quem ille mihi dedit, iam gerere volō.” Dōrippa Sanniōnī magnum ānulum aureum ostendit.

“Ō, quam magnificentum dōnum!” inquit Sanniō, “Tantum ānulum aureum numquam anteā mē vīdisse arbitror. Profectō vir dīvitissimus est amīcus tuus.”

Dōrippa: “In flūmen eum iaciam!”

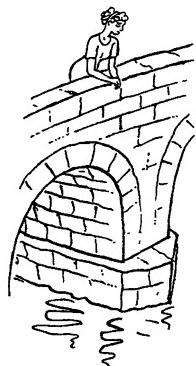
Sanniō: “Ain’ tū? Lepidumne in flūmen iaciēs?”

Dōrippa: “Nōn Lepidum scīlicet, sed ānulum eius iaciam in Tiberim!”

Sanniō: “Nōlī stultē agere, Dōrippa, moneō tē! Tantus ānulus aureus magnī pretiī est. Quīn vēndis eum? Certē Albīnus, qui tabernam habet prope forum Rōmānum, magnum pretium dabit tibi.”

At Dōrippa “Dōnum vēndere” inquit “nōn decet. Nec pecūnia mē miseram cōnsolārī potest. Ego nōn modo hunc ānulum, sed etiam mē ipsam in Tiberim iacere volō! Valē, Sanniō!”

“Manē, Dōrippa! Sāna nōn es” inquit iānitor, nec vērō puellam miseram retinēre potest. Dōrippa rēctā viā ad Tiberim flūmen it ac statim pontem Fabricium intrat. In mediō ponte cōnsistit atque aquam spectat sub ponte fluentem. In speculō aquae videt imāginem suam. Puella tremēns atque horrēns oculōs claudit, deinde sē vertit ac pontem relinquit.

Quō it Dōrippa? Ad forum versus it. In viā quae ad forum dūcit Albīnum clāmāre audit: “Ōrnāmenta! Emite ōrnāmenta!”

Dōrippa ad tabernam accēdit.

“Salvē, Dōrippa!” inquit Albīnus, “Vīsne ōrnāmentum?”

Dōrippa: “Nōlō ōrnāmentum emere, sed hunc ānulum aureum vēndere volō. Quantum pretium mihi dabis?”

Albīnus, postquam ānulum in manūs sūmpsit, “Nōn magnī pretiī” inquit “est iste ānulus.”

Dōrippa: "Quantum dabis?"

Albīnus: "Octō sēstertiōs."

Dōrippa: "Mē dēridēs! Putāsne mē tantum

atque tam pulchrum ānulum aureum octō
sēstertiis vēndere. Nōn sum ego tam stulta!"

"Iste ānulus nōn est aureus" inquit Albīnus,

"Audi!" et ānulum in mēnsam iacit.

Ānulus tinnit: "Tintintin..."

Dōrippa: "Ānulum tinnire audiō. Quid igitur?"

Albīnus: "Nōn ut aurum, sed ut ferrum tinnit iste ānulus: est
ānulus ferreus aurō opertus. Nunc vērō audi ānulum aureum!"

*operīre
operuisse
opertum esse*

Albīnus ānulum aureum prōmit eumque iacit in mēnsam.

Dōrippa: "Certē nōn eōdem modō tinniunt ānuli."

Albīnus: "Neque eiusdem pretiī sunt. Hic ānulus ex aurō pūrō
factus est, ānulus tuus ex ferrō, quod tenuī aurō operītur. Bene
factus est ānulus tuus, nec tamen mē fallere potes."

Dōrippa: "Nōlō ego tē fallere, Albīne. Iam vērō intellegō Lepi-
dum, quī ānulum ferreum mihi dedit, falsum amīcum esse.

Quantī est ānulus aureus?"

*quantī est? =
quantī pretiī
est?*

Albīnus Dōrippae ānulum aureum gemmātum ostendit et "Hic
ānulus" inquit "centum sēstertiis cōnstat. Tālem ānulum habet
amīca tua Lȳdia."

Dōrippa: "Quōmodo Lȳdia tantō pretiō ānulum emere potuit?"

*posse
potuisse*

Albīnus: "Ipsa tantam pecūniā nōn habet, sed nūper ad taber-
nam meam vēnit cum amīcō pecūniōsō, quī nummīs numerātīs
ānulum aureum gemmātum ēmit et Lȳdiae dedit."

Dōrippa: "Facile erat amīcum Lȳdiae fallere. Cūr nōn ānulum
ferreum eī vēndidistī?"

*vēndere
vēndidisse*

Albīnus: "Ego ānulōs ferreōs neque emō neque vēndō."

Dōrippa ānulum suum capit et iterum ad Tiberim flūmen abit.

COLLOQVIVM VICESIMVM TERTIVM

Persōnae: Iānitor, Tlēpolemus, Dāvus

In vīllā Iūlii Tlēpolemus, postquam epistulam iānitōrī trādidit, intrā forēs respōnsum Iūlii exspectat. Canis īrātus dentēs ostendit ac fremit. Tabellārius vērō canem vīnctum nōn timet.

Paulō post redit iānitor. “Epistulam” inquit “dominō trādidī; ille mē dīmīsit sine respōnsō. Necessē est tē respōnsum opperīrī.”

Tlēpolemus: “Sed erō meō prōmīsī ‘mē brevī tempore reditūrum esse.’ Neque enim aliōs habet servōs.”

Iānitor: “Quis est iste dominus pauper cui ūnus servus est?”

Tlēpolemus: “Est Diodōrus, lūdī magister. Certē nōn dīves est erus meus, sed vir doctus est, quī multōs librōs habet et Latīnōs et Graecōs.”

Iānitor: “Sed magnī pretiī sunt librī. Quōmodo pauper magister tot librōs emere potest?”

Tlēpolemus: “Erus meus nec uxōrem nec līberōs habet. Nōn multum eī necessārium est, nec vērō sine librīs potest vīvere. Cum puerōs nōn docet, librōs legit philosophōrum Graecōrum. Nōn putō eum umquam ante medium noctem dormītum īre.”

Iānitor: “Ego sine librīs bene vīvō, neque enim legere sciō. Tūne scīs Graecē legere?”

Tlēpolemus: “Sciō nōmina litterārum: *alpha, bēta, gamma...*”

dī-mittere
dī-mīssē
dī-mīssum esse

red-īre
red-īsse
red-ītūrum esse
(*inf fut*)

A α : alpha
B β : bēta
Γ γ : gamma

Iānitor: “Nōlī mihi Graecē loquī! Eam linguam nōn intellegō.”

Tlēpolemus: “Graecē nec loquī nec legere sciō, sed sciō Latīnē legere.”

Iānitor: “Ergō lege mihi id quod in solō īscriptum est īfrā hanc imāginem.”

Tlēpolemus: “C-A ca, V-E vē: ca-vē, C-A ca, N-E-M nem: ca-nem: v littera dicitur ‘ū’ cavē canem!”

Iānitor: “Profectō vir doctus es!”

Tlēpolemus: “Nōn tam doctus quam erus meus. Nēmō mē legere docuit; sed saepe Diodōrum puerōs docentem audiō, ita litterās et syllabās discō.”

Iānitor: “Meus quoque dominus est vir doctus, ego vērō servus indoctus sum ac stultus. Litterās Latīnās nesciō. Dominus dicit ‘mē tam stultum esse quam canem meum!’”

Tlēpolemus: “Fortasse nōn tam stultus est canis tuus: certē ūnam litteram scit.”

Iānitor: “Quam litteram?”

“Canis īrātus R litteram plānius dīcit quam homō” inquit Tlēpolemus baculum tollēns, “Audī!”

Canis rūrsus fremere incipit: “Rrrr!” Tum vērō, tonitrū territus, post iānitōrem recēdit atque ululāre incipit: “Uuuū!”

“Atque canis territus tam plānē dīcit litteram V” inquit iānitor, “Sed stultus est quod tonitrū terrētur.”

Tlēpolemus: “Nōn stultus, sed prūdēns est quī tonitrum metuit.”

Exit Dāvus ex ātriō; quī tabellārium cōspiciēns “Quārē hīc manēs?” inquit, “Quid exspectās?”

Tlēpolemus: “Respōnsum exspectō dominī tuī.”

Dāvus: “Tempus perdis. Tibi respōnsum nōn dabitur hodiē, crās magistrō dabitur ā Mārcō. Quīn hinc discēdis? Num quid vīs?”

“Nōlō plūs temporis perdere. Redeō ad dominum meum. Valēte!” inquit Tlēpolemus, atque ab iīs discēdit.

COLLOQVIVM VICESIMVM QVARTVM

Persōnae: Diodōrus, Symmachus, Tlēpolemus

ab-īre
ab-īsse

Postquam Sextus abiit, magister pōculum suum exhaurit et “Ego quoque” inquit “redīre volō, etsī nēmō domī mē opperītur.”

Symmachus: “Nōnne iānitor cūstōdit domum tuam?”

Diodōrus: “Mihi, ut magistrō pauperrimō, ūnus tantum est servus, neque is nunc domī est.”

Symmachus: “Quid servus tuus agit forīs?”

Diodōrus: “Multa sunt servī meī officia. Hodiē tabellārius est: epistulam fert ad patrem Mārcī, neque eum ante hōram nōnam reditūrum esse putō. Sed eō absente canis meus ferōx domum cūstōdit.”

Symmachus: “Ergō nōn opus est tē iam redīre. Quīn hīc exspectās dum dēsinit imber ac tonitrus? Mox sōl rūrsus lūcēbit.”

Diodōrus caelum spectāns “Id nōn arbitror” inquit, “Ecce nova nūbēs ātra oritur.”

Item Symmachus caelum intuētur et “Nōn nūbēs” inquit, “sed fūmus est.”

Diodōrus: “Fūmus? Unde venit ille fūmus?”

Symmachus: “Semper ex igne venit fūmus. Ego aliquam domum ārdēre putō.”

incendium -ī n =
domus ārdēns

Subitō aliquis magnā vōce “Incendium!” clāmāre incipit, atque brevī tempore viae oppidī implentur hominibus, quī omnēs in eam partem currunt unde fūmus oritur. Diodōrus quoque et Symmachus ē tabernā exeunt atque cēterōs sequuntur.

“Quō īmus?” interrogat Diodōrus.

“In eam partem ubi tū habitās, putō” respondet Symmachus.

Diodōrus quoque currere incipit.

Paulō post Diodōrus ante domum suam ārdentem cōsistit.

Intrā forēs clausās canis vīnctus ululat.

“Age, aperi iānuam, Diodōre! Solve canem tuum!” clāmat ali- quis, dum aliī magnō cum strepitū forēs frangere cōnantur.

Diodōrus continuō clāvem prōmit, forēs aperit et canem territum solvit. Canis laetus ē domō excurrit. At dominus, etsī propter fūnum crassum vix spīrare potest, in medium domum prōcēdit librōs suōs quaerēns. Tandem, ūnō librō captō, recēdit, ac vix vīvus intrā forēs lābitur.

Eō ipsō tempore Tlēpolemus revertitur. “Ubi est erus meus?” inquit.

“Intrā līmen iacet” respondet aliquis, “Tū servā dominum tuum!”

Vix haec verba dicta erant, cum Tlēpolemus per forēs apertās currit, dominum iacentem tollit eumque extrā forēs portat.

Diodōrus, quī ūnum librum manū tenet, oculōs aperit.

“Ō domine!” inquit Tlēpolemus, “Gaudeō tē vīvere!”

At magister “Mēne vīvere” inquit “sine domō ac sine librīs?”

Hīc advenit Symmachus et “Ō mī Diodōre!” inquit, “Quid tibi factum est?”

Diodōrus: “Nōnne vidēs domum meam ārdēre? Iuppiter mē per- didit. Egone hoc meruī? Quid male fēcī? Cūr mē sīc pūnīvit Iuppiter?”

Symmachus: “Ipse dīcis ‘tē deōs nōn verērī.’ Cūr igitur putās tē à Iove pūnītum esse?”

ex-currere

capere
cēpisse
captum esse

Diodōrus: “Quia Iuppiter est deus caelī quī tonitrum ac fulgura efficit. Ille domum meam perdidit. Mihi necesse erit sub caelō apertō vīvere!”

Symmachus: “Certē sub tēctō vīvēs, Diodōre. Venī apud mē habitātum. Domus mea satis magna est.”

Diodōrus: “Quid fiet lūdō ac discipulis meīs?”

Symmachus: “Nūper dīxistī ‘tē lūdum clausūrum esse.’ Iam clausus est lūdus. Discipulī tuī novum magistrum quaerent. Neque iam opus est tē puerōs improbōs docēre: omne tempus tibi vacuum est ad librōs tuōs.”

Diodōrus: “Quid mē dērīdēs, Symmache? Ex omnibus librīs meīs ūnum tantum servāvī.”

Symmachus: “Quōmodo librum ex incendiō servāvistī? Tūne sōlus domum ārdentem intrāvistī?”

Diodōrus: “Sōlus intrāvī, nec sōlus illinc exiī: servus meus, qui interim advēnerat, mē vix vīvum ē domō ārdentī tulit. Ecce servus fortis quī erum suum servāvit.”

Tlēpolemus: “Antequam ego erum servāvī, ille canem suum servāverat.”

“Nec sōlum canem servāveram, sed etiam hunc librum” inquit Diodōrus et medicō librum ostendit.

Symmachus: “Qui liber est iste?”

Diodōrus titulum aspiciēns “Lucrētiī” inquit “Dē rērum nātūrā liber sextus. Is est liber dē caelō ac dē tonitrū fulguribusque.”

Symmachus: “Quid dīcit Lucrētius dē causā tonitrūs?”

Diodōrus: “Lucrētius dīcit ‘tonitrum fierī quia nūbēs volantēs in caelō concurrunt ventīs pugnantibus...’ Certē negat ‘Iovem facere tonitrum’.”

Symmachus: “Neque igitur Iuppiter tē pūnīvit.”

ex-īre
ex-īsse

con-currere = si-
mul in eundem
locum currere

DECLINATIONES

NOMINA

<i>Dēclīnātiō I</i>			<i>Dēclīnātiō II</i>			<i>Dēclīnātiō III</i>			<i>Dēclīnātiō IV</i>			<i>Dēclīnātiō V</i>			
<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		
<i>nōm</i>	hōr a f	hōr ae	serv us m	serv ī		liber m	libr ī		verb um n	verb a					
<i>acc</i>	hōr am	hōr ās	serv um	serv ōs		libr um	libr ōs		verb um	verb a					
<i>gen</i>	hōr ae	hōr ārum	serv ī	serv ōrum		libr ī	libr ōrum		verb ī	verb ōrum					
<i>dat</i>	hōr ae	hōr īs	serv ō	serv īs		libr ō	libr īs		verb ō	verb īs					
<i>abl</i>	hōr ā	hōr īs	serv ō	serv īs		libr ō	libr īs		verb ō	verb īs					
<i>voc</i>			serv ē												
<i>Dēclīnātiō III</i>			<i>Dēclīnātiō IV</i>			<i>Dēclīnātiō V</i>			<i>Dēclīnātiō I et II: adiectīva</i>			<i>Dēclīnātiō III: adiectīva</i>			
<i>nōm</i>	sōl m	sōl ēs	leō m	leōn ēs		vōx	vōc ēs		nōmen n	nōmin a					
<i>acc</i>	sōl em	sōl ēs	leōn em	leōn ēs		vōc em	vōc ēs		nōmen	nōmin a					
<i>gen</i>	sōl is	sōl um	leōn is	leōn um		vōc is	vōc um		nōmin is	nōmin um					
<i>dat</i>	sōl ī	sōl ibus	leōn ī	leōn ibus		vōc ī	vōc ibus		nōmin ī	nōmin ibus					
<i>abl</i>	sōl e	sōl ibus	leōn e	leōn ibus		vōc e	vōc ibus		nōmin e	nōmin ibus					
<i>nōm</i>	nāv is f	nāv ēs	urb s f	urb ēs		mōns m	mont ēs		mar e n	mar ia					
<i>acc</i>	nāv em	nāv ēs	urb em	urb ēs		mont em	mont ēs		mar e	mar ia					
<i>gen</i>	nāv is	nāv ium	urb is	urb ium		mont is	mont ium		mar is	mar ium					
<i>dat</i>	nāv ī	nāv ibus	urb ī	urb ibus		mont ī	mont ibus		mar ī	mar ibus					
<i>abl</i>	nāv e	nāv ibus	urb e	urb ibus		mont e	mont ibus		mar ī	mar ibus					
<i>Dēclīnātiō IV</i>			<i>Dēclīnātiō V</i>			<i>Dēclīnātiō I et II: adiectīva</i>			<i>Dēclīnātiō III: adiectīva</i>			<i>Dēclīnātiō III: adiectīva</i>			
<i>nōm</i>	man us f	man ūs	corn ū n	corn ua		di ēs m	di ēs		r ēs f	r ēs					
<i>acc</i>	man um	man ūs	corn ū	corn ua		di em	di ēs		r ēm	r ēs					
<i>gen</i>	man ūs	man uum	corn ūs	corn uum		di ēi	di ērum		r ēi	r ērum					
<i>dat</i>	man uī	man ibus	corn ū	corn ibus		di ēi	di ēbus		r ēi	r ēbus					
<i>abl</i>	man ū	man ibus	corn ū	corn ibus		di ē	di ēbus		r ē	r ēbus					
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>														
<i>acc</i>															
<i>gen</i>															
<i>dat</i>															
<i>abl</i>															
<i>sing</i>	<i>m</i>	<i>f</i>		<i>n</i>		<i>m</i>	<i>f</i>		<i>n</i>						
<i>nōm</i>	magn us	magna		magn um		nūll us	nūll a		nūll um						
<i>acc</i>	magn um	magn am		magn um		nūll um	nūll am		nūll um						
<i>gen</i>	magn ī	magn ae		magn ī		nūll īus	nūll īus		nūll īus						
<i>dat</i>	magn ō	magn ae		magn ō		nūll ī	nūll ī		nūll ī						
<i>abl</i>	magn ō	magn ā		magn ō		nūll ō	nūll ā		nūll ō						
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>														
<i>acc</i>															
<i>gen</i>															
<i>dat</i>															
<i>abl</i>															
<i>sing</i>	<i>m / f</i>	<i>n</i>		<i>m / f</i>		<i>n</i>			<i>m / f</i>		<i>n</i>				
<i>nōm</i>	brev is	brev e		prūdēns		prūdēns			melior		melius				
<i>acc</i>	brev em	brev e		prūdēns		prūdēns			melior		melius				
<i>gen</i>	brev is	brev is		prūdent is		prūdent is			meliōr is		meliōr is				
<i>dat</i>	brev ī	brev ī		prūdent ī		prūdent ī			meliōr ī		meliōr ī				
<i>abl</i>	brev ī	brev ī		prūdent ī		prūdent ī			meliōr ē		meliōr ē				
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>														
<i>acc</i>															
<i>gen</i>															
<i>dat</i>															
<i>abl</i>															

ADJECTIVA ET ADVERBIA

Comparatiō

	<i>adjectīvum</i>	<i>adverbium</i>	<i>adjectīvum</i>	<i>adverbium</i>
<i>positīvus</i>	rēctūs -a -um	rēctē	brevis -e	breviiter
<i>comparātīvus</i>	rēctījor -ius -iōrīs	rēctījus	brevījor -ius -iōrīs	brevījus
<i>superlātīvus</i>	rēctīssimūs -a -um	rēctīssimē	brevīssimūs -a -um	brevīssimē

NVMERI

1	ūnūs -a um	I	prīmūs -a -um	11	ūndecim	XI	ūndecimūs -a -um
2	duō -ae -o	II	secundūs	12	duodecim	XII	duodecimūs
3	tr̄ēs -ia	III	tertījus	13	trēdecim	XIII	tertiūs decimūs
4	quattuor	IV	quārtūs	14	quattuordecim	XIV	quārtūs decimūs
5	quīnque	V	quīntūs	15	quīndecim	XV	quīntūs decimūs
6	sex	VI	sextūs	16	sēdecim	XVI	sextūs decimūs
7	septem	VII	septīmūs	17	septendecim	XVII	septīmūs decimūs
8	octō	VIII	octāvūs	18	duodēvigintī	XVIII	duodēvīcēsimūs
9	novem	IX	nōnūs	19	ūndēvigintī	XIX	ūndēvīcēsimūs
10	decem	X	decimūs				
20	vīgintī	XX	vīcēsimūs	200	ducentī -ae -a CC	ducentēsimūs -a -um	
30	trīgintā	XXX	trīcēsimūs	300	trecentī CCC	trecentēsimūs	
40	quadrāgintā	XL	quadrāgēsimūs	400	quadringentī CCCC	quadringentēsimūs	
50	quīnquāgintā	L	quīnquāgēsimūs	500	quīngentī D	quīngentēsimūs	
60	sexāgintā	LX	sexāgēsimūs	600	sescēntī DC	sescēntēsimūs	
70	septuāgintā	LXX	septuāgēsimūs	700	septingentī DCC	septingentēsimūs	
80	octōgintā	LXXX	octōgēsimūs	800	octingentī DCCC	octingentēsimūs	
90	nōnāgintā	XC	nōnāgēsimūs	900	nōngentī DCCCC	nōngentēsimūs	
100	centum	C	centēsimūs	1000	mille M	millēsimūs	

PRONOMINA

Persōnālia

<i>nōm</i>	ego	tū	nōs	vōs	mēus -a -um	noster -tr̄ a -tr̄ um
<i>acc</i>	mē	tē	sē	nōs	vōs	voc mī
<i>dat</i>	mihi	tibi	sibi	nōbis	vōbis	tu us -a -um
<i>abl</i>	mē	tē	sē	nōbis	vōbis	su us -a -um

Dēmonstrātīva

	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>sing</i>	<i>nōm</i>	i s	e a	i d	hic	haec	ill e	ill a	ill ud
	<i>acc</i>	e um	e am	i d	hunc	hanc	ill um	ill am	ill ud
	<i>gen.</i>	e ius	e ius	e ius	huius	huius	ill ius	ill ius	ill ius
	<i>dat</i>	e i	e i	e i	huic	huic	ill i	ill i	ill i
	<i>abl</i>	e ō	e ā	e ō	hōc	hāc	ill ō	ill ā	ill ō
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	i ī	e ae	e a	hī	hae	haec	ill i	ill a
	<i>acc</i>	e ōs	e ās	e a	hōs	hās	haec	ill ōs	ill ās
	<i>gen</i>	e ōrum	e ārum	e ōrum	hōrum	hārum	ill ōrum	ill ārum	ill ārum
	<i>dat</i>	i īs	i īs	i īs	hīs	hīs	ill īs	ill īs	ill īs
	<i>abl</i>	i īs	i īs	i īs	hīs	hīs	ill īs	ill īs	ill īs

Interrogātīvum/relātīvum

	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>		
<i>sing</i>	<i>nōm</i>	qu is/qu ī	qu ae	qu id/qu od	<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
	<i>acc</i>	qu em	qu am	qu id/qu od		<i>nōm</i>	qu ī	qu ae
	<i>gen</i>	cū ius	cū ius	cū ius		<i>acc</i>	qu ōs	qu ae
	<i>dat</i>	cū i	cū i	cū i		<i>gen</i>	qu ōrum	qu ārum
	<i>abl</i>	qu ō	qu ā	qu ō		<i>dat</i>	qu ōbus	qu ōbus
						<i>abl</i>	qu ōbus	qu ōbus

[A] *Actīvum**Infinītūvus*

<i>praes</i>	amā re	monē re	leg ere	audi re	es se
<i>perf</i>	amāv isse	monu isse	lēg isse	audiv isse	fū sse
<i>fut</i>	amā tū rūm esse	monit ūr um esse	lēct ūr um esse	audit ūr um esse	fut ūr um esse

Imperātīvus

<i>sing</i>	amā	monē	leg e	audi	es
<i>plūr</i>	amā te	monē te	leg ite	audi te	es te

*Indicātīvus**praesēns*

<i>sing</i>	1 amō	mone ō	leg ō	audi ō	s um
	2 amā s	monē s	leg is	audi s	es
	3 ama t	monē t	leg is	audi t	es t
<i>plūr</i>	1 amā mus	monē mus	leg imus	audi mus	s umus
	2 amā tis	monē tis	leg itis	audi tis	es tis
	3 ama nt	monē nt	leg unt	audi unt	s unt

imperfectum

<i>sing</i>	1 amā ba m	monē ba m	leg ēba m	audi ēba m	era m
	2 amā bā s	monē bā s	leg ēbā s	audi ēbā s	erā s
	3 amā ba t	monē ba t	leg ēba t	audi ēba t	era t
<i>plūr</i>	1 amā bā mus	monē bā mus	leg ēbā mus	audi ēbā mus	erā mus
	2 amā bā tis	monē bā tis	leg ēbā tis	audi ēbā tis	erā tis
	3 amā ba nt	monē ba nt	leg ēba nt	audi ēba nt	era nt

futūrum

<i>sing</i>	1 amā b ō	monē b ō	leg a m	audi a m	er ō
	2 amā b is	monē b is	leg ē s	audi ē s	er is
	3 amā b it	monē b it	leg e t	audi e t	er it
<i>plūr</i>	1 amā b i mus	monē b i mus	leg ē mus	audi ē mus	er imus
	2 amā b i tis	monē b i tis	leg ē tis	audi ē tis	er itis
	3 amā b u nt	monē b u nt	leg e nt	audi e nt	er u nt

perfectum

<i>sing</i>	1 amāv i	monu i	lēg i	audiv i	fu i
	2 amāv istī	monu istī	lēg istī	audiv istī	fu istī
	3 amāv it	monu it	lēg it	audiv it	fu it
<i>plūr</i>	1 amāv imus	monu imus	lēg imus	audiv imus	fu imus
	2 amāv istis	monu istis	lēg istis	audiv istis	fu istis
	3 amāv erunt	monu erunt	lēg erunt	audiv erunt	fu erunt

plūsquām perfectum

<i>sing</i>	1 amāv era m	monu era m	lēg era m	audiv era m	fu era m
	2 amāv era s	monu era s	lēg era s	audiv era s	fu era s
	3 amāv era t	monu era t	lēg era t	audiv era t	fu era t
<i>plūr</i>	1 amāv erā mus	monu erā mus	lēg erā mus	audiv erā mus	fu erā mus
	2 amāv erā tis	monu erā tis	lēg erā tis	audiv erā tis	fu erā tis
	3 amāv era nt	monu era nt	lēg era nt	audiv era nt	fu era nt

Participium

<i>praes</i>	amā ns -a nt is	monē ns -e nt is	leg ēns -ent is	audi ēns -ent is	-
<i>fut</i>	amāt ūr us	monit ūr us	lēct ūr us	audit ūr us	fut ūr us

[B] *Passīvum*

Infinītīvus

<i>praes</i>	amā rī	monē rī	leg ī	audī rī
<i>perf</i>	amāt um esse	monit um esse	lēct um esse	audit um esse

Indicātīvus

praesēns

<i>sing 1</i>	am or	mone or	leg or	audi or
2	amā rīs	monē rīs	leg erīs	audī rīs
3	amā tur	monē tur	leg i tur	audī tur
<i>plūr 1</i>	amā mur	monē mur	leg i mur	audī mur
2	amā minī	monē minī	leg i minī	audī minī
3	ama ntur	mone ntur	leg untur	audi untur

imperfectum

<i>sing 1</i>	amā ba r	monē ba r	leg ēba r	audi ēba r
2	amā bā rīs	monē bā rīs	leg ēbā rīs	audi ēbā rīs
3	amā bā tur	monē bā tur	leg ēbā tur	audi ēbā tur
<i>plūr 1</i>	amā bā mur	monē bā mur	leg ēbā mur	audi ēbā mur
2	amā bā minī	monē bā minī	leg ēbā minī	audi ēbā minī
3	amā bā ntur	monē bā ntur	leg ēbā ntur	audi ēbā ntur

futūrum

<i>sing 1</i>	amā b or	monē b or	leg a r	audi a r
2	amā b erīs	monē b erīs	leg ē rīs	audi ē rīs
3	amā b itur	monē b itur	leg ē tur	audi ē tur
<i>plūr 1</i>	amā b imur	monē b imur	leg ē mur	audi ē mur
2	amā b iminī	monē b iminī	leg ē minī	audi ē minī
3	amā b ntur	monē b ntur	leg e ntur	audi e ntur

perfectum

<i>sing 1</i>	amāt us sum	monit us sum	lēct us sum	audit us sum
2	amāt us es	monit us es	lēct us es	audit us es
3	amāt us est	monit us est	lēct us est	audit us est
<i>plūr 1</i>	amāt̄i sumus	monit̄i sumus	lēct̄i sumus	audit̄i sumus
2	amāt̄i estis	monit̄i estis	lēct̄i estis	audit̄i estis
3	amāt̄i sunt	monit̄i sunt	lēct̄i sunt	audit̄i sunt

plūsqām perfectum

<i>sing 1</i>	amāt us eram	monit us eram	lēct us eram	audit us eram
2	amāt us erās	monit us erās	lēct us erās	audit us erās
3	amāt us erat	monit us erat	lēct us erat	audit us erat
<i>plūr 1</i>	amāt̄i erāmus	monit̄i erāmus	lēct̄i erāmus	audit̄i erāmus
2	amāt̄i erātis	monit̄i erātis	lēct̄i erātis	audit̄i erātis
3	amāt̄i erant	monit̄i erant	lēct̄i erant	audit̄i erant

Participiūm

<i>perf</i>	amāt us	monit us	lēct us	audit us
-------------	---------	----------	---------	----------

NOTAE

<i>abl</i>	<i>ablātīvus</i>
<i>acc</i>	<i>accūsātīvus</i>
<i>adv</i>	<i>adverbium</i>
<i>dat</i>	<i>datīvus</i>
<i>f</i>	<i>fēminīnum</i>
<i>fut</i>	<i>futūrum</i>
<i>gen</i>	<i>genetīvus</i>
<i>imp</i>	<i>imperātīvus</i>
<i>īnf</i>	<i>īnfinītīvus</i>
<i>m</i>	<i>masculīnum</i>
<i>n</i>	<i>neutrūm</i>
<i>nōm</i>	<i>nōminātīvus</i>
<i>perf</i>	<i>perfectum</i>
<i>plūr</i>	<i>plūrālis</i>
<i>praes</i>	<i>praesēns</i>
<i>sing</i>	<i>singulāris</i>
<i>voc</i>	<i>vocātīvus</i>
<i>1</i>	<i>persōna prīma</i>
<i>2</i>	<i>persōna secunda</i>
<i>3</i>	<i>persōna tertia</i>
\leftrightarrow	<i>contrārium</i>
<	<i>ex</i>